

PLA D'IGUALTAT ENTRE DONES I HOMES

REPRESENTATIVITAT POLÍTICA DE LES DONES A L'ÀMBIT MUNICIPAL

Març de 2009

Observatori
Municipal de la Igualtat

Ajuntament **de Palma**

ÍNDEX

1. Presentació	3
2. Introducció	4
3. Metodologia	6
2. Marc normatiu	7
2.1. El marc internacional	7
2.2. El marc d'actuació comunitari	7
2.3. El marc d'actuació estatal.....	8
4. L'impacte de la Llei d'igualtat	9
4.1. La incorporació municipal. Resultats globals	9
4.2. La posició jeràrquica. La segregació vertical.....	12
4.2.1. Batlia	12
4.2.2. Tinència de batlia	12
4.2.3. Regidories d'àrea i regidories delegades.....	13
4.2.4. Portaveu de grups municipals	14
4.2.5. Comissions del Ple	14
4.2.6. Districtes.....	16
4.2.7. Consells d'àrea	17
4.2.8. Organismes autònoms.....	18
4.2.9. Representacions municipals	20
4.3. La segregació horitzontal. La incidència del rol de gènere	21
4.4. La presència de la dona als càrrecs electes dels partits polítics	24
4.5. Conclusions.....	25
5. Evolució de la representativitat política de les dones a l'Ajuntament de Palma (1979-2009). Trenta anys d'ajuntaments democràtics	26
5.1. Dades globals	26
5.2. Representativitat a batlia.....	28
5.3. Representativitat en el càrrec de regidor/ra	28
5.4. Representativitat per partits polítics	29
5.5. Les posicions a les llistes electorals i el nivell de consolidació.....	31
5.6. Anàlisi comparada entre la legislatura constituent (1979-2003) i la legislatura actual (2007-2011) ...	32
5.7. Conclusions.....	34
6. Glossari	35
7. Annexos	37
7.1. L'impacte de la Llei d'igualtat. Taula resum de dades.....	37
7.2. Les dones regidores en 30 anys d'ajuntaments democràtics	38
7.3. Les primeres dones.....	41

1. Presentació

Fins els anys vuitanta l'escassa participació política de les dones s'interpretava com una discriminació envers les dones. La reivindicació de la democràcia paritària, entesa com a representació equilibrada d'homes i dones a llocs estratègics de presa de decisions, va aparellada a la consideració de la subrepresentació com un dèficit democràtic i l'exclusió persistent de les dones del terreny polític com un fracàs conceptual de la democràcia representativa.

La celebració dels trenta anys d'ajuntaments democràtics (1979-2009) ha esdevingut una oportunitat per donar visibilitat al procés de participació política protagonitzat per les dones de la nostra ciutat. La paritat assolida a l'Ajuntament de Palma pot induir a deduccions errònies, a una percepció social equivocada perquè atribueix un element de consolidació de la igualtat entre homes i dones, de fita assolida de forma quasi natural. Els referents polítics femenins existeixen, són visibles, però calen estudis que facilitin la comprensió que la trajectòria no s'ha produït d'una manera automàtica ni immediata, sinó que per assolir els nivells de representativitat i participació ha calgut un llarg període de temps i l'acompanyament de mesures d'acció positiva.

L'absència d'estadístiques i estudis previs desagregats per sexe sobre la participació de les dones de Palma evidencia de nou la conveniència de fer informes sistemàtics d'avaluació de l'impacte de gènere. Aquesta no és, però, l'única aportació del Pla municipal d'igualtat d'oportunitats entre homes i dones de l'Ajuntament de Palma. De fet, l'anàlisi de la representativitat de les dones a la política municipal és pot entendre com a complementari a la Diagnosi sobre el grau de compliment de les polítiques d'igualtat entre els treballadors i treballadores de l'Ajuntament de Palma, que just fa pocs dies acabam de presentar. Rescatam així una cita de Huyer-Westholm (2000), aplicada a la societat de la informació, com és que "sense dades no hi ha visibilitat, sense visibilitat no hi ha prioritat", cita que ens permet refermar el nostre compromís amb les polítiques d'igualtat.

Trenta anys després, la participació política de les dones planteja altres reptes: el de la consolidació –les dones acumulen experiència política i representació però també augmenta la renovació en major proporció que en els homes–, el de la segmentació en les responsabilitats polítiques i el de les dificultats de conciliació de la vida pública amb la vida familiar i la vida personal. Caldrà afrontar-los decididament i esperem que no calgui un període de temps tant dilatat.

M. Cristina Ferrer González
Regidora de l'Àrea d'Educació, Igualtat i Drets Cívics

2. Introducció

La present diagnosi té per objecte **l'anàlisi de la representativitat de les dones a la política municipal**, oferint elements interpretatius que permeten fer una aproximació tant a l'actual situació — especialment fruit de l'impacte de la Llei orgànica 3/2007, per a la igualtat efectiva entre dones i homes (d'ara endavant, *Llei d'igualtat*)—, com als canvis que s'han esdevingut al llarg dels trenta anys d'ajuntaments democràtics.

L'anàlisi de la representativitat de les dones a la política municipal és un informe complementari a la diagnosi sobre el grau de compliment de les polítiques d'igualtat entre els treballadors i les treballadores de l'Ajuntament de Palma, presentada el passat novembre de 2008.

D'una banda, s'ha realitzar una anàlisi de tipus comparatiu, posant en relació la presència de dones durant la legislatura 2003-2007 i la de la legislatura actual, 2007-2011. L'objectiu és **valorar l'impacte de les mesures de la Llei d'igualtat a l'Ajuntament de Palma** i poder establir elements comparatius amb l'estudi realitzat per la FEMP –Federació Espanyola de Municipis i Províncies– *Estudio del impacto de la Ley Orgànica 3/2007, para la igualdad efectiva de mujeres y hombres en la representación de mujeres en el ámbito local*. Aquest estudi aportarà elements de comparació amb altres municipis de l'Estat espanyol.

Un dels aspectes fonamentals de la Llei d'igualtat és establir com a criteri general d'actuació dels Poders Públics la participació equilibrada de dones i homes a les candidatures electorals i en la presa de decisions.¹ Estableix la modificació de la Llei orgànica 5/1985, de 19 de juny, del règim electoral general, en els següents termes:

- composició equilibrada de dones i homes a les candidatures que es presentin per a les eleccions, també per a les municipals, de manera que al conjunt de la llista els candidats de cadascun dels sexes suposin com a mínim el 40%.
- manteniment de la proporció mínima del 40% a cada tram de cinc llocs, i a les llistes de suplents.
- obligatorietat per als municipis majors de 5.000 habitants.

Un altre referent fonamental donat per la Llei d'igualtat i que motiva i justifica el present estudi és la necessitat de generar investigacions que permetin conèixer la situació d'homes i dones, i fer possible així l'avaluació de l'impacte de gènere de l'actuació municipal.

Més enllà dels canvis en allò que prescriu, s'ha procurat **mesurar la influència de l'esperit de la Llei d'igualtat**. Amb aquesta finalitat, i després de l'estudi de l'impacte de la Llei d'igualtat sobre els percentatges globals de presència de dones en la política local, s'identifica la bretxa de gènere,² així com el grau de segregació horitzontal i vertical que es desprèn dels resultats de les eleccions municipals de 2003 i de 2007.

¹ Llei orgànica 3/2007, d'igualtat efectiva de dones i homes, article 14.4.

² Per a major informació sobre els conceptes teòrics utilitzats, podeu consultar el glossari de termes que s'ha inclòs al darrer capítol d'aquest informe.

PLA D'IGUALTAT ENTRE DONES I HOMES

En aquest apartat s'inclou una aproximació a la possible **segregació vertical** mitjançant l'anàlisi descriptiva dels percentatges de dones i homes a les diferents posicions jeràrquiques, amb l'objecte de comprovar la possible desigualtat a l'accés de les dones als càrrecs de major poder de decisió. D'altra banda, s'analitza la presència de les dones en relació amb les àrees de les quals es responsabilitzen comparades amb les que ocupen els homes. Aquesta anàlisi permetrà aclarir l'existència de **segregació horitzonal**, és a dir, si el sexe continua essent un dels criteris fonamentals a l'hora d'assignar càrrecs i responsabilitats a la política municipal.

La segona part de l'estudi incorpora la perspectiva històrica, elaborant una anàlisi de l'**evolució de la representativitat de les dones entre els càrrecs electes des de l'any 1979**, primer any en què tingueren lloc eleccions municipals democràtiques. En aquest apartat, més enllà de la presentació de dades quantitatives que permetran posar xifres a l'evolució, i amb l'objectiu d'introduir una dimensió més humana als canvis al llarg d'aquests trenta anys, s'ha volgut incloure informació qualitativa d'algunes de les primeres dones que detingueren càrrecs de responsabilitat política.

3. Metodologia

Les dades incloses en aquest informe s'han obtingut bàsicament a partir del buidatge de les següents fonts:

- memòries de Secretaria de l'Ajuntament de Palma
- Federació Espanyola de Municipis i Províncies (2007). *Estudio del impacto de la Ley Orgánica 3/2007, para la Igualdad Efectiva de Mujeres y Hombres en la Representación de mujeres en el ámbito de la política local*. Madrid: FEMP
- notícies de premsa
- altres fonts bibliogràfiques
- entrevistes semiestructurades

A l'apartat d'anàlisi de la representativitat per àrees d'homes i dones entre els càrrecs polítics s'han agrupat les àrees i les àrees delegades en 9 categories bàsiques amb l'objectiu de fer-les susceptibles de ser comparades d'una legislatura a l'altra. La classificació utilitzada segueix el model proposat per la FEMP³ i és la següent:

Economia i hisenda <ul style="list-style-type: none">▪ pressupost▪ tresoreria▪ patrimoni municipal▪ patrimoni historicoartístic	Règim intern <ul style="list-style-type: none">▪ personal▪ contractació▪ policia▪ trànsit▪ protecció Civil▪ bombers▪ relacions Institucionals▪ comunicació	Medi ambient <ul style="list-style-type: none">▪ neteja viària▪ residus▪ clavegueram▪ aigües residuals▪ salubritat pública
Urbanisme i obres públiques <ul style="list-style-type: none">▪ obres i infraestructures▪ planificació urbana▪ habitatge▪ enllumenat públic▪ mobiliari urbà▪ pavimentació i conservació de vies▪ subministrament d'aigua▪ parcs i jardins▪ transport urbà	Educació, cultura, esports i joventut <ul style="list-style-type: none">▪ festes▪ temps lliure▪ oci▪ instal·lacions esportives i recreatives▪ centres docents públics▪ assumptes taurins	Promoció econòmica i treball <ul style="list-style-type: none">▪ comerç▪ abastaments▪ escorxadors▪ fires▪ mercats▪ consum▪ turisme▪ desenvolupament local i agrari▪ societat de la informació▪ tecnologia
Serveis socials i salut <ul style="list-style-type: none">▪ emigració▪ majors▪ infantesa▪ cooperació▪ voluntariat▪ atenció primària▪ hospitals▪ cementeris i serveis funeraris	Igualtat, dona	Participació ciutadana

³ Federación Española de Municipios y Provincias (2007). *Estudio del impacto de la Ley Orgánica 3/2007, para la Igualdad Efectiva de Mujeres y Hombres en la Representación de mujeres en el ámbito de la política local*. Madrid: FEMP.

2. Marc normatiu

2.1. El marc internacional

La participació de la dona en el procés de presa de decisions polítiques constitueix un dels àmbits crítics de preocupació, ja present en la **IV Conferència Mundial de les Nacions Unides sobre la Dona**, celebrada a Beijing l'any 1995, considerant-se un dèficit democràtic la subrepresentació de les dones. La **Cimera de Dones en el Poder**, que es va celebrar a Atenes(1992) confirmà el concepte de democràcia paritària, idea que parteix del reconeixement que les dones són la meitat de la població, la meitat de les intel·ligències i capitals potencials, de manera que la seva infrarepresentació en els llocs de direcció constitueix una pèrdua per el conjunt de la humanitat.

2.2. El marc d'actuació comunitari

En el marc de la política comunitària cal senyalar la **4ª Conferència Ministerial Europea sobre la igualtat de dones i homes** que va emetre una **Declaració sobre la igualtat de dones i homes** com a criteri fonamental de la democràcia (Instambul 1997), recordant el compromís dels estats membres amb la Convenció europea de drets humans i amb la Declaració sobre la igualtat de dones i homes de 1988.

La preocupació sobre la igualtat entre dones i homes ha estat una constant a la Unió Europea, recollida en el Tractat de Roma, en el Tractat d'Atenes i també en el d'Amsterdam:

- **Recomanació 96/694 del Consell d'Europa** de 2 de desembre de 1996, relativa a la participació equilibrada de les dones i els homes en els processos de presa de decisions, en que recollint les conclusions sobre els avanços de la Plataforma d'Acció de Beijing, insta als estats membres a realitzar avaluacions periòdiques sobre la participació de les dones a la presa de decisions en base a un sèrie d'indicadors, que van des de la proporció de dones en el Parlament Europeu, en els parlaments nacionals i regionals, a les assemblees locals, la participació equilibrada a les eleccions polítiques, fins a la proporció de dones en els alts **càrrecs de la funció pública**.
- **Resolució del Parlament Europeu núm. 169 de 1988**
- **Resolució de 3 de març de 2000** en que el Parlament Europeu, en que es posa de manifest la persistència de la insuficient participació de les dones en la representació política i en els treballs de direcció
- **Resolució de 5 de juliol de 2001**, que de manera particular estimula els partits polítics a la introducció de sistemes de quotes.

PLA D'IGUALTAT ENTRE DONES I HOMES

La constatació de que si bé s'han produït avanços en matèria d'igualtat, aquests avanços han estat excessivament lents⁴, ha mobilitzat tot un seguit d'iniciatives i accions, entre les que podem nomenar:

- Creació (2004) d'una base de dades d'homes i dones a l'àmbit de la presa de decisions polítiques.
- Pla de treball per a la igualtat entre les dones i els homes (2006-2010). El foment de la participació igualitària d'homes i dones en la presa de decisions polítiques i econòmiques esdevenen els dos eixos d'actuació prioritària.
- Informe (2007) "Dones i homes en llocs de responsabilitat". Anàlisi de la situació, les tendències, els problemes i les actuacions necessàries per assolir una major igualtat d'homes i dones a les altes instàncies polítiques i empresarials.
- Creació (2008) de la "Xarxa europea de Dones en llocs estratègics" per tal de millorar la paritat i facilitar els intercanvis de bones pràctiques entre els estats membres.

2.3. El marc d'actuació estatal

A nivell estatal, la **Constitució Espanyola** configura el concepte d'igualtat en tres preceptes, el significat dels quals és complementari: l'article 1.1, que conté el concepte d'igualtat com a principi i com a valor que impregna tot l'ordenament jurídic; l'article 14, que tracta la igualtat com a dret públic subjectiu i l'article 9.2, definidor de la igualtat a l'estat social.

La persistència de situacions de desigualtat manifesta i d'infrarepresentació de les dones en els espais de decisió política, corroborada pels estudis de gènere, justificava la necessitat de reformular els instruments jurídics, més enllà de les mesures d'estímul als partits polítics. El compromís de determinades formacions polítiques es formalitzà estatutàriament en forma de quotes o percentatge de participació de dones, elements que se'ns dubte contribuïren a l'increment de la presència de dones a les institucions.

La fita més significativa per a l'articulació de mesures de promoció activa de la participació equilibrada d'homes i dones és la **Llei orgànica 3/2007 d'igualtat efectiva de dones i homes**⁵, en tan en quan suposa el reconeixement a l'ordenament jurídic del principi d'igualtat en la representació.

Els antecedents es caracteritzaven per l'absència de mesures prescriptives, excepte les reformes de les respectives lleis electorals per part d'algunes Comunitats Autònomes. Les Illes Balears⁶, juntament amb Castella-La Manxa, foren les comunitats capdavanteres. En ambdós casos es proposà l'alternança de dones i homes com a requisit per a la presentació de candidatures.

⁴ A Espanya el percentatge de dones al govern és d'un 41%, dada que es considera com a alta participació femenina.

⁵ Disposició addicional segona. Modificació de la Llei orgànica 5/1985, de 19 de juny, del règim electoral general.

⁶ Llei 6/2002, de 21 de juny de modificació de la Llei 8/1986, de 26 de novembre, Electoral de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

4. L'impacte de la Llei d'igualtat

4.1. La corporació municipal. Resultats globals

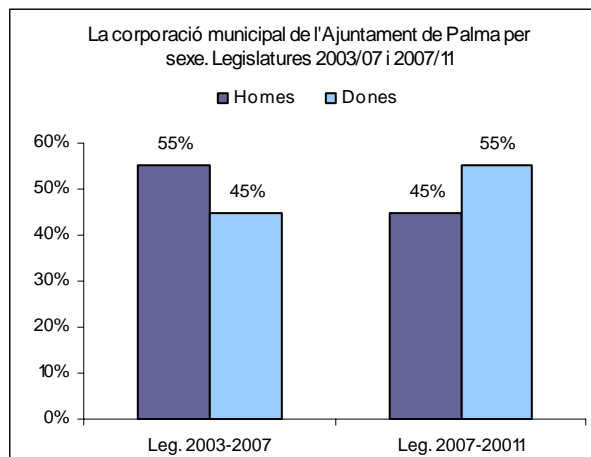
La composició de l'actual corporació municipal (2007-2011), és a dir, del conjunt de regidors i regidores, més el càrrec de batlia, presenta una **situació igualitària i equilibrada entre homes i dones**, ja que les dones representen el 55% del total de càrrecs electes. Aquesta dada suposa un canvi significatiu respecte de l'anterior legislatura (2003-2007), on el percentatge de presència femenina era del 45%.

En cap de les dues legislatures podem parlar de bretxa de gènere (que s'identifica amb una diferència dels percentatges per sexes major de 20 punts), però sí s'aprecia un **important canvi de tendència del percentatge intergènere**, que passa de ser de 10 punts a favor de la presència masculina a un valor de 10 punts a favor de la femenina.

Aquestes dades globals apunten cap a un **impacte positiu de la Llei d'igualtat sobre la presència de les dones a la política local**, almenys pel que fa al nivell més bàsic de representació municipal, com són les regidories. Caldrà, però, aprofundir en l'anàlisi de la distribució de càrrecs de responsabilitat política per veure amb major detall quin ha estat l'impacte real de la Llei d'igualtat.

La corporació municipal de l'Ajuntament de Palma per sexe. Legislatures 2003-07 i 2007-11		
	Leg. 2003-2007	Leg. 2007-2011
Total	29	29
Homes	16	13
Dones	13	16

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de la Memòria de Secretaria de l'Ajuntament de Palma

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de la Memòria de Secretaria de l'Ajuntament de Palma

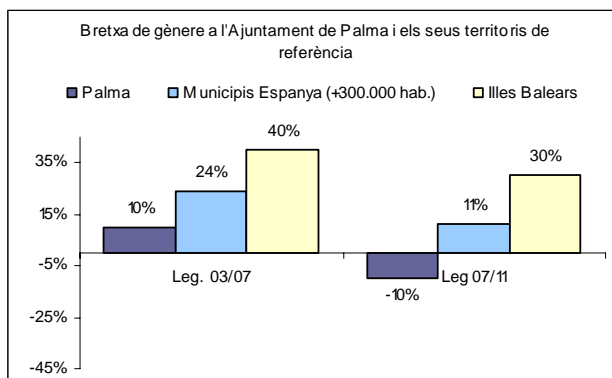

PLA D'IGUALTAT ENTRE DONES I HOMES

Si feim una anàlisi comparativa dels resultats obtinguts als comicis de 2007 al municipi amb els de les Illes Balears i la resta de l'Estat espanyol,⁷ veim que Palma ha experimentat **una tendència cap a una situació d'equilibri superior** als increments obtinguts, tant a la resta de municipis espanyols amb més de 300.000 habitants, com en el conjunt de les Illes Balears:

- **La presència de les dones a la política local se situa per damunt de la mitjana de les ciutats espanyoles amb més de 300.000 habitants**, les quals, amb un percentatge de presència femenina del 44,5% registren una bretxa de gènere d'11 punts. El percentatge de dones ha crescut d'una legislatura a l'altra en 6 punts (del 38% al 44%), mentre que a la ciutat de Palma ho ha fet en 10 punts (del 45% al 55%).
- **La presència de dones a la corporació municipal palmesana és també superior respecte de la resta de municipis de les Illes Balears**, en què sols un 35% dels càrrecs de regidoria estan ocupats per dones, i on, per tant, hi hauria una bretxa de gènere de 30 punts. El creixement del percentatge de dones d'una legislatura a l'altra se situa als 5 punts. A pesar d'aquest important augment, les xifres que registren les Illes Balears classificarien la nostra Comunitat Autònoma com a un territori amb un desequilibri mitjà-alt.

Diversos estudis apunten cap a la dimensió del municipi com a element directament relacionat amb la bretxa de gènere; aquesta és inversament proporcional al nombre d'habitants d'una ciutat. És als municipis de major mida on el pes dels estereotips de gènere és menor, i on les dones tenen majors oportunitats d'accés a tots els àmbits de l'espai públic, incloent-hi el de la política. D'altra banda, a les grans ciutats hi sol haver un major nombre d'intervencions polítiques específicament orientades a promoure la igualtat entre dones i homes.⁸

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de la Memòria de Secretaria de l'Ajuntament de Palma i de la FEMP

⁷ Les dades referides a la resta de municipis d'Espanya i al conjunt de les Illes Balears han estat extretes de l'informe elaborat per la FEMP – Federació Espanyola de Municipis i Províncies- *Estudio del Impacto de la Ley Orgànica 3/2007, para la igualdad efectiva de mujeres y hombres en la representación de mujeres en el ámbito local.*

⁸ FEMP, *op. cit.*

PLA D'IGUALTAT ENTRE DONES I HOMES

Atenent una classificació estàndard sobre el grau de desequilibri de gènere,⁹ que el defineix en funció del següents intervals de percentatge de presència d'homes:

- major desequilibri: > 75% d'homes
- desequilibri alt: 70 - 74% d'homes
- desequilibri mitjà-alt: 65 - 69% d'homes
- desequilibri baix: 60 - 64% d'homes
- paritat: 40% - 60% d'homes,

podem concloure que, tant al municipi de Palma com als territoris de referència (municipis amb més de 300.000 habitants de l'Estat espanyol i mitjana municipal a les Illes Balears) s'ha produït una **tendència generalitzada cap a l'equilibri de gènere al poder municipal**:

Grau d'equilibri de gènere legislatures 2003-2007 i 2007-2011		
	2003-2007	2007-2011
Palma	Paritat	Paritat
>300.000 hab.	Baix	Paritat
Illes Balears	Alt	Mitjà-alt

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de la Memòria de Secretaria de l'Ajuntament de Palma i de la FEMP

⁹ FEMP, op. cit.

4.2. La posició jeràrquica. La segregació vertical

A l'Ajuntament de Palma s'ha assolit una situació d'equilibri entre dones i homes en xifres globals, però cal analitzar si aquest equilibri es manté a tots els nivells de jerarquia o si, al contrari, els percentatges més alts de representació femenina es concentren a la base de la piràmide.

L'anàlisi de les posicions jeràrquiques que ocupen les dones permetrà detectar l'existència de segregació vertical, que es dona quan la quantitat de dones presents a cada càrrec disminueix en relació directa amb el major poder de decisió que aquests càrrecs requereixen.

Per poder analitzar la posició jeràrquica, s'han tingut en compte les següents categories: batlia, tinència de batlia, regidories d'àrea i regidories delegades, portaveus de grups municipals, comissions del Ple, districtes, consells d'àrea, organismes autònoms i representacions municipals.

4.2.1. Batlia

La màxima representativitat de l'Ajuntament de Palma, la batlia, és detinguda per una dona, circumstància que s'ha repetit a les dues legislatures estudiades.

Cal destacar aquesta dada, sobretot tenint en compte que **només el 9% dels ajuntaments de les Illes Balears tenen una batlessa a la legislatura 2007-2011**, dada sensiblement inferior a de la mitjana de l'Estat espanyol, en què el 15% de les batlies són ocupades per dones.

Aquest percentatge de representació femenina s'incrementa segons el nombre de la població; passa a ser d'un 23% a municipis majors de 300.000 habitants, com és el cas de Palma.

Quant a les eleccions de 2003, les batlesses suposaven un 31% de les batlies a municipis majors de 300.000 habitants i el 9% dels ajuntaments de les Illes Balears, un dels percentatges més baixos a tot l'Estat.

Tant entre els municipis amb més de 300.000 habitants de l'Estat espanyol com en el conjunt de municipis balears, l'important descens dels percentatges de representació femenina quan ens referim al càrrec de més responsabilitat en la política local respecte de les xifres globals de les corporacions locals és un símptoma de la influència del fenomen anomenat *sostre de vidre*, que fa referència a la presència de barreres invisibles que impedeixen a les dones accedir als llocs de responsabilitat més alta. **Que a l'Ajuntament de Palma hi hagi dones batlesses a les dues legislatures és un fet tan positiu com excepcional.**

4.2.2. Tinència de batlia

Més enllà que en el període 2003-2007 es creassin 8 tinències de batlia i que a l'actual període just n'hi hagi 4, **la representativitat política de dones entre les tinències de batlia ha augmentat d'una legislatura a l'altra**; ha passat de ser d'un 37% a igualar-se a la presència d'homes, amb un percentatge del 50%. Aquesta dada és també superior a la registrada per al conjunt de les Illes Balears, on les dones tinents de batle suposen el 28% a la legislatura 2003-2007 i el 37% a l'actual legislatura.

En revisar la distribució jeràrquica a l'interior de les diferents tinències de batlia per veure si es produeix una segregació vertical interna veim que, si consideram les quatre primeres tinències, **en ambdues legislatures una dona ocupa la 1a tinença**. Malgrat aquesta dada positiva, a la distribució jeràrquica de les tinències de batlia no torna figurar una dona fins a la cinquena posició (2003-2007) i la quarta (2007-2011).

PLA D'IGUALTAT ENTRE DONES I HOMES

Tinències de batlia de l'Ajuntament de Palma per sexe Legislatures 2003-07 i 2007-11						
	Leg. 2003-2007			Leg. 2007-2011		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Total	8	5	3	4	2	2
1a tinència de batlia	1	0	1	1	0	1
2a tinència de batlia	1	1	0	1	1	0
3a tinència de batlia	1	1	0	1	1	0
4a tinència de batlia	1	1	0	1	0	1
5a tinència de batlia	1	0	1	-	-	-
6a tinència de batlia	1	1	0	-	-	-
7a tinència de batlia	1	1	0	-	-	-
8a tinència de batlia	1	0	1	-	-	-

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de la Memòria de Secretaria de l'Ajuntament de Palma

4.2.3. Regidories d'àrea i regidories delegades

Pel que fa a la distinció entre regidories d'àrea i regidories delegades d'àrea, a l'actual govern municipal les dones són, en xifres absolutes, màximes responsables de 4 de les 9 regidories d'àrea, la qual cosa significa que s'ha incrementat la seva presència respecte de la legislatura anterior; s'ha passat d'un 37,5% a un 44%.

Pel que fa a les regidories delegades d'àrea, les dones n'ocupen 3 de 6, situació aquesta darrera d'absoluta paritat i que ja es repetia a la legislatura anterior. En conclusió, **ni a les regidories d'àrea ni a les regidories delegades d'àrea podem parlar de bretxa de gènere.**

Regidories d'àrea i regidories delegades de l'Ajuntament de Palma per sexe. Legislatures 2003-07 i 2007-11						
	Leg. 2003-2007			Leg. 2007-2011		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Total	16	8	6	15	8	7
Regidories d'àrea	8	5	3	9	5	4
Regidories delegades d'àrea	8	3	3	6	3	3

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de la Memòria de Secretaria de l'Ajuntament de Palma

4.2.4. Portaveu de grups municipals

Entre portaveus i portaveus suplents el percentatge de dones ha passat de ser d'un 14% a ser d'un 50%. Encara que aquesta xifra suggereixi una situació d'absoluta paritat, cal distingir entre el càrrec de portaveu i el de portaveu-suplent. Quant ho feim, veim que de les quatre formacions que formen la corporació, només una ha delegat la responsabilitat de portaveu en una dona; en aquest cas, el grup de l'oposició. Així doncs, podem afirmar que **la representativitat de les dones entre els càrrecs de portaveus municipals ha augmentat considerablement d'una legislatura a l'altra, encara que es manté una segregació vertical interna.**

Portaveus i portaveus suplents de l'Ajuntament de Palma per sexe. Legislatures 2003-07 i 2007-11						
	Leg. 2003-2007			Leg. 2007-2011		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Total	7	6	1	8	4	4
Portaveu	4	4	0	4	3	1
Portaveu-suplent	3	2	1	4	1	3

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de la Memòria de Secretaria de l'Ajuntament de Palma

4.2.5. Comissions del Ple

L'anàlisi comparativa de les dades de composició de les comissions del Ple només es pot realitzar de manera parcial pels canvis esdevinguts d'una legislatura a l'altra: s'han suprimit comissions i se n'ha creada una de nova. També ha disminuït dràsticament d'una legislatura a l'altra el nombre de membres; s'ha passat de 124 persones a només 45.¹⁰

El nombre de dones membres de les comissions del Ple continua essent menor que el d'homes, encara que es redueix la diferència; passant d'un 35% a la legislatura 2003-2007 a un 40% a l'actual legislatura. S'hauria eliminat, per tant, la bretxa de gènere.

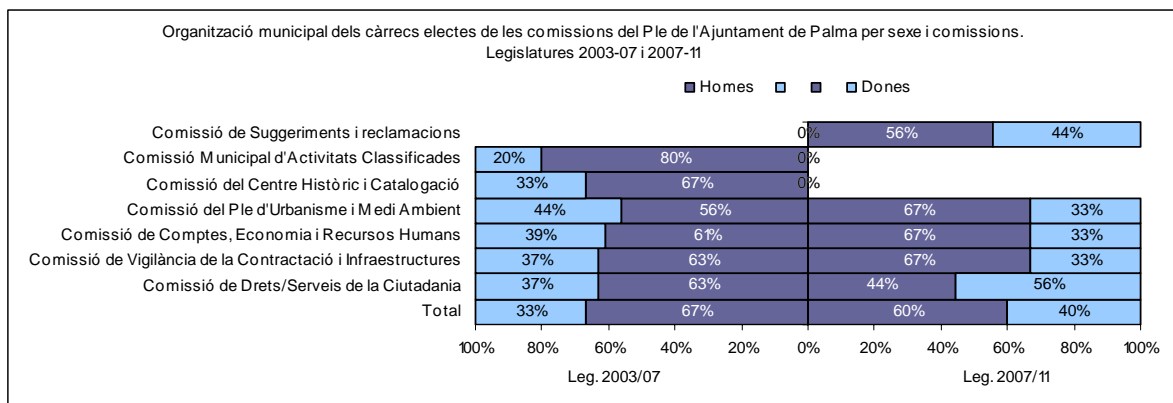
¹⁰ Encara que a la Memòria de Secretaria de l'any 2006 s'inclou la Gerència d'Urbanisme com una comissió del Ple, la naturalesa d'aquesta gerència, amb una important dotació competencial que la diferencia de la resta de comissions, obliga a excloure-la de l'anàlisi en aquest apartat.

PLA D'IGUALTAT ENTRE DONES I HOMES

Organització municipal dels càrrecs electes de les comissions del Ple de l'Ajuntament de Palma per sexe i comissions. Legislatures 2003-07 i 2007-11						
	Leg. 2003-2007			Leg. 2007-2011		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Total	124	80	44	45	27	18
Comissió de Drets/Serveis de la Ciutadania	35	22	13	9	4	5
Comissió de Vigilància de la Contractació i Infraestructures	19	12	7	9	6	3
Comissió de Comptes, Economia i Recursos Humans	18	11	7	9	6	3
Comissió del Ple d'Urbanisme i Medi Ambient	16	9	7	9	6	3
Comissió del Centre Històric i Catalogació	21	14	7	0	0	0
Comissió Municipal d'Activitats Classificades	15	12	3	0	0	0
Comissió de Suggestiments i reclamacions	0	0	0	9	5	4

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de la Memòria de Secretaria de l'Ajuntament de Palma

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de la Memòria de Secretaria de l'Ajuntament de Palma

Cal comprovar si aquesta situació d'equilibri entre homes i dones que suggereixen les dades globals, amb una presència de dones membres de les comissions del Ple d'un 40%, es veu afectada per l'anàlisi de les diferents responsabilitats que ocupen homes i dones al si de cada comissió:

- **Presidència:** important variació del percentatge de nomenaments de dones amb càrrec de presidència, que han passat de ser del 20% a suposar el 40%.
- **Vicepresidència:** l'evolució en aquest càrrec ha estat negativa, ja que a l'actual legislatura no n'hi ha cap, mentre que a l'anterior n'hi havia un 55%.
- **Vocalia:** la participació de dones vocals ha passat a ser d'un 35% a un 46%.

Organització municipal dels càrrecs electes de les comissions del Ple de l'Ajuntament de Palma per sexe i càrrecs. Legislatures 2003-07 i 2007-11						
	Leg. 2003-2007			Leg. 2007-2011		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Total	131	85	46	45	27	18
Presidència	10	8	2	5	3	2
Vicepresidència	9	4	5	5	5	0
Vocalia	112	73	39	35	19	16

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de la Memòria de Secretaria de l'Ajuntament de Palma

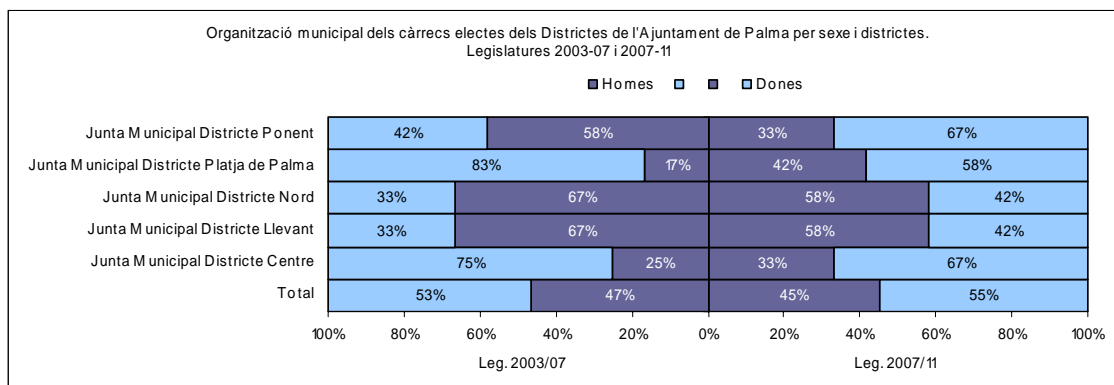
4.2.6. Districtes

L'anàlisi de la distribució d'homes i dones a les juntes municipals de districte mostra una **consolidació de l'equilibri de gènere**: en xifres globals, la participació de les dones passa de ser d'un 53% a ser d'un 55%.

- A les juntes municipals de districte, on les dones eren majoria, s'equilibra la diferència respecte dels homes: Districte de Platja de Palma (del 83% al 58% de dones), Districte del Centre (del 75% al 67% de dones).
- A les juntes municipals de districte on les dones eren minoria, redueixen el desequilibri respecte dels homes: Districte Nord (del 33% al 42% de dones), Districte Llevant (del 33% al 42% de dones).
- Finalment, la participació de dones és majoritària a la Junta Municipal del Districte de Ponent (67% de dones).

Organització municipal dels càrrecs electes dels districtes de l'Ajuntament de Palma per sexe i districtes. Legislatures 2003-07 i 2007-11						
	Leg. 2003-2007			Leg. 2007-2011		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Total	60	28	32	60	27	33
Junta Municipal Districte Centre	12	3	9	12	4	8
Junta Municipal Districte Llevant	12	8	4	12	7	5
Junta Municipal Districte Nord	12	8	4	12	7	5
Junta Municipal Districte Platja de Palma	12	2	10	12	5	7
Junta Municipal Districte Ponent	12	7	5	12	4	8

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de la Memòria de Secretaria de l'Ajuntament de Palma

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de la Memòria de Secretaria de l'Ajuntament de Palma

L'anàlisi de l'evolució dels diferents càrrecs, però, dibuixa una situació amb diferències en funció del càrrec, que es caracteritza per la **segregació vertical interna**:

- Les dones presidentes de districte han disminuït; s'ha passat de 3 presidentes a 2, indicador negatiu que fa augmentar la segregació vertical interna.
- També ha disminuït la proporció de dones amb càrrec de representants suplents, però ha augmentat la de representants.

PLA D'IGUALTAT ENTRE DONES I HOMES

- Els càrrecs de secretaria i de secretaria suplent estan fortament feminitzats en els dos períodes (100% de dones).

Organització municipal dels càrrecs electes dels districtes de l'Ajuntament de Palma per sexe i càrrecs. Legislatures 2003-07 i 2007-11						
	Leg. 2003-2007			Leg. 2007-20011		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Total	60	28	32	60	27	33
President/ta	5	2	3	5	3	2
President/ta suplent	5	3	2	5	3	2
Secretari/tària	6	0	6	5	0	5
Secretari/tària suplent	4	0	4	5	0	5
Representant	23	14	9	20	9	11
Representant suplent	17	9	8	20	12	8

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de la Memòria de Secretaria de l'Ajuntament de Palma

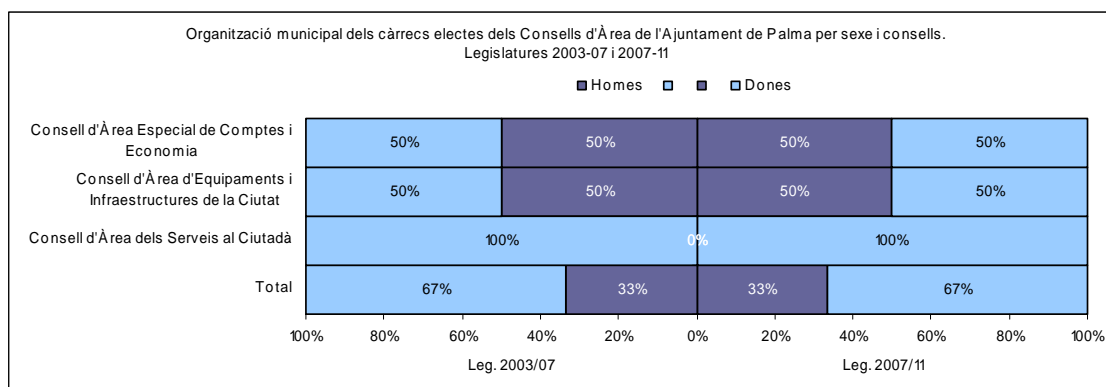
4.2.7. Consells d'àrea

Els consells d'àrea de l'Ajuntament mantenen exactament la mateixa distribució per sexes d'una legislatura a l'altra (67% de dones davant el 33% d'homes). Es manté, per tant, **l'equilibri de gènere**.

- El consell d'àrea dels Serveis al Ciutadà està format en un 100% per dones.
- El Consell d'Àrea Especial de Comptes i Economia i el Consell d'Àrea d'Equipaments i infraestructures de la ciutat estan formats en un 50% per dones.

Organització municipal dels càrrecs electes dels consells d'àrea de l'Ajuntament de Palma per sexe i consells. Legislatures 2003-07 i 2007-11						
	Leg. 2003-2007			Leg. 2007-20011		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Total	6	2	4	6	2	4
Consell d'Àrea dels Serveis al Ciutadà	2	0	2	2	0	2
Consell d'Àrea d'Equipaments i Infraestructures de la Ciutat	2	1	1	2	1	1
Consell d'Àrea Especial de Comptes i Economia	2	1	1	2	1	1

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de la Memòria de Secretaria de l'Ajuntament de Palma

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de la Memòria de Secretaria de l'Ajuntament de Palma

PLA D'IGUALTAT ENTRE DONES I HOMES

4.2.8. Organismes autònoms

La representació als organismes autònoms és, juntament amb les comissions del Ple, un dels àmbits de l'Ajuntament on, si bé es manté la proporció majoritària d'homes respecte de dones, **s'aprecia un avanç considerable de la participació de les dones.**

Així, si durant la legislatura 2003-2007 les dones suposaven el 22% dels membres dels organismes autònoms, a la present legislatura aquest percentatge ha augmentat fins a situar-se en un 41%, i s'elimina així la bretxa de gènere. Aquest canvi de tendència és clarament visible en l'anàlisi detallada dels diferents organismes autònoms:

- Organismes autònoms on les dones han passat a tenir una presència igual o major que els homes: Patronat Municipal d'Escoles d'Infants (del 30% al 75% de dones), Patronat Municipal de l'Habitatge (del 42% al 50% de dones), Patronat Fundació Pública d'Il·luminació Ornamental (del 27% al 50% de dones), IMOV (del 24% al 50% de dones) i EMOP (del 17% al 55% de dones). A RIBA es registra un equilibri homes/dones del 50%.
- A la resta d'organismes autònoms, les dones continuen essent minoria, encara que augmenta la seva presència en tots els casos.

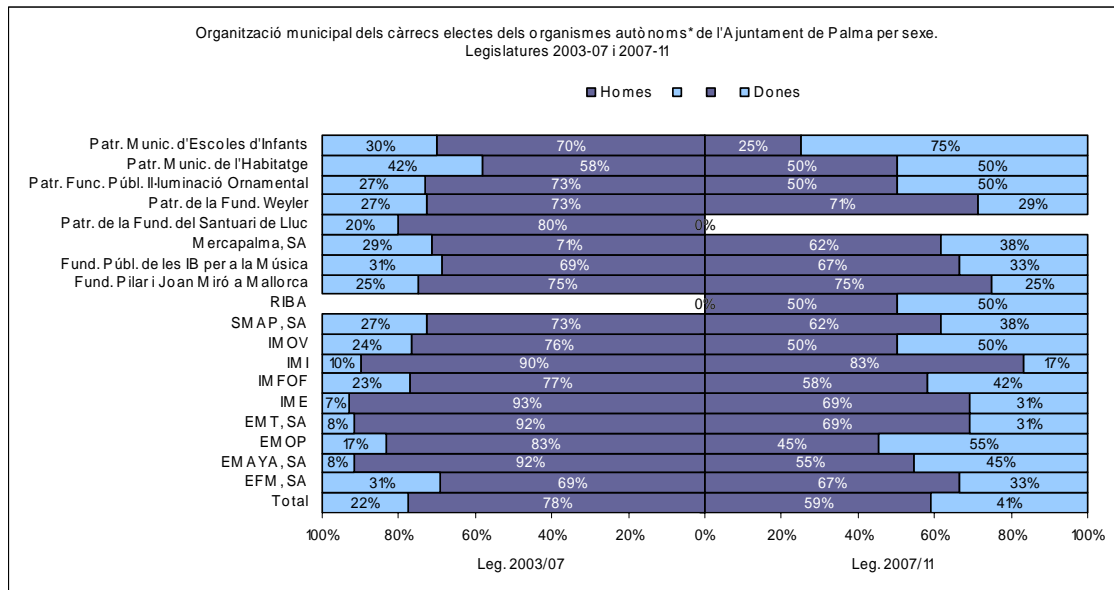
Organització municipal dels càrrecs electes dels organismes autònoms* de l'Ajuntament de Palma per sexe. Legislatures 2003-07 i 2007-11						
	Leg. 2003-2007			Leg. 2007-2011		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Total	228	177	51	200	118	82
EFM, SA	13	9	4	12	8	4
EMAYA, SA	12	11	1	11	6	5
EMOP	12	10	2	11	5	6
EMT, SA	12	11	1	13	9	4
IME	14	13	1	13	9	4
IMFOF	13	10	3	12	7	5
IMI	20	18	2	12	10	2
IMOV	17	13	4	12	6	6
SMAP, SA	11	8	3	13	8	5
RIBA	0	0	0	12	6	6
Fund. Pilar i Joan Miró a Mallorca	16	12	4	4	3	1
Fund. Públ. de les IB per a la Música	16	11	5	12	8	4
Mercapalma, SA	14	10	4	13	8	5
Patr. de la Fund. del Santuari de Lluc	10	8	2	0	0	0
Patr. de la Fund. Weyler	11	8	3	14	10	4
Patr. Func. Públ. Il·luminació Ornamental	15	11	4	14	7	7
Patr. Munic. de l'Habitatge	12	7	5	10	5	5
Patr. Munic. d'Escoles d'Infants	10	7	3	12	3	9

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de la Memòria de Secretaria de l'Ajuntament de Palma

*Organismes autònoms: instituts, fundacions, patronats, empreses municipals i societats mercantils

PLA D'IGUALTAT ENTRE DONES I HOMES

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de la Memòria de Secretaria de l'Ajuntament de Palma

L'anàlisi de la distribució per sexes d'homes i dones en els diferents càrrecs que componen els organismes autònoms mostra que **la participació femenina ha augmentat en tots els nivells jeràrquics**; no es pot considerar que hi hagi una segregació vertical interna en l'organització dels organismes:

- **Conselleria:** encara que a les dues legislatures es registra un total de 3 dones conselleres, el fet que el total de consellers s'hagi reduït de 15 a 7 persones fa que la proporció femenina s'hagi vist modificada, augmentant del 20% al 43%.
- **Presidència:** el repartiment de les 18 presidències dels organismes autònoms ha passat de ser de 12 homes per 6 dones a la legislatura anterior (33% de dones) a ser de 8 homes per 10 dones a l'actual (56% de dones).
- **Vicepresidència:** aquest és un altre càrrec on la presència de dones ha donat un gir important, ja que a la legislatura anterior aquestes ocupaven el 33% de les vicepresidències i, a l'actual, suposen el 53%.
- **Direcció:** a la legislatura 2007-2011 no hi ha cap dona que detingui aquest càrrec, mentre que a l'anterior n'hi havia una.
- **Gerència:** el nombre de dones gerents d'organismes autònoms es manté en 3 persones. Igual que en el cas de les dones conselleres, encara que la quantitat de dones sigui la mateixa el fet que hagi disminuït la d'homes fa augmentar la seva presència en termes relatius: del 23% al 33% de dones.
- **Secretaria:** només un 16% de dones la legislatura anterior i un 12% a l'actual legislatura.
- **Vocalia:** important augment de la presència de dones vocals als organismes autònoms; s'ha passat d'20% a un 46%.

PLA D'IGUALTAT ENTRE DONES I HOMES

Membres organismes autònoms de l'Ajuntament de Palma per sexe. Expressat en xifres absolutes. Legislatures 2003-07 i 2007-11						
	Leg. 2003-2007			Leg. 2007-20011		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Total	205	144	43	189	107	82
Conselleria	15	12	3	7	4	3
Presidència	18	12	6	18	8	10
Vicepresidència	12	8	4	19	9	10
Direcció	2	1	1	1	1	0
Gerència	13	10	3	9	6	3
Secretaria	25	21	4	17	14	3
Vocalia	120	80	22	118	65	53

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de la Memòria de Secretaria de l'Ajuntament de Palma

Membres organismes autònoms de l'Ajuntament de Palma per sexe. Expressat en %. Legislatures 2003-07 i 2007-11				
	Leg. 2003-2007		Leg. 2007-20011	
	Homes	Dones	Homes	Dones
Conselleria	80%	20%	57%	43%
Presidència	67%	33%	44%	56%
Vicepresidència	67%	33%	47%	53%
Direcció	50%	50%	100%	0%
Gerència	77%	23%	67%	33%
Secretaria	84%	16%	82%	18%
Vocalia	67%	18%	55%	45%

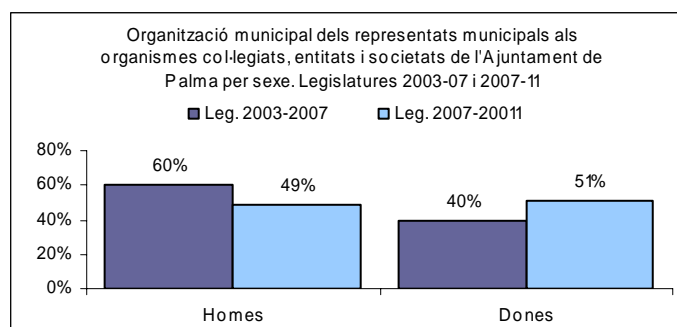
Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de la Memòria de Secretaria de l'Ajuntament de Palma

4.2.9. Representacions municipals

El conjunt de representants municipals als organismes col·legiats, entitats i societats és un altre dels àmbits on la **presència de dones ha augmentat**; s'ha passat d'un 40% a un 51%, i es consolida, per tant, una situació paritària.

Organització municipal dels representats municipals als organismes col·legiats, entitats i societats de l'Ajuntament de Palma per sexe. Legislatures 2003-07 i 2007-11						
	Leg. 2003-2007			Leg. 2007-20011		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Total	151	91	60	125	61	64

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de la Memòria de Secretaria de l'Ajuntament de Palma

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de la Memòria de Secretaria de l'Ajuntament de Palma

PLA D'IGUALTAT ENTRE DONES I HOMES

4.3. La segregació horitzontal. La incidència del rol de gènere

Dedicam aquest darrer apartat a mostrar quines àrees i àrees delegades de l'Ajuntament regenten les dones amb càrrecs de regidores o de regidores delegades, i si el sexe esdevé una variable determinant per a l'adjudicació de responsabilitats municipals. Aquest fenomen, que s'identifica com a **segregació horitzontal**, es caracteritza per la concentració de les dones en determinades ocupacions, que acostumen a tenir un valor associat i una remuneració menors; genera, per tant, una situació de desigualtat entre dones i homes.

La comparació entre les dues legislatures es fa difícil pel fet que cada equip de govern ha dissenyat la composició de les àrees i àrees delegades d'una forma distinta, amb diferents denominacions i diferents competències. Per aquest motiu, s'han agrupat les diferents àrees competencials de l'Ajuntament en 9 categories d'anàlisi,¹¹ i el resultat ofereix la següent distribució per sexes:

Distribució per sexes de les àrees de responsabilitat de l'Ajuntament de Palma. Legislatures 2003-2007 i 2007-2011						
	Leg. 2003-2007			Leg. 2007-2011		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Total	20	11	9	17	9	8
Economia i hisenda	1	1	0	1	1	0
Règim intern	6	4	2	4	3	1
Medi ambient	1	0	1	1	0	1
Urbanisme i obres públiques	4	3	1	3	2	1
Educació, cultura, esports i joventut	2	2	0	3	1	2
Promoció econòmica i treball	3	1	2	1	0	1
Serveis socials i salut	2	0	2	2	1	1
Igualtat, dona	0	0	0	1	0	1
Participació ciutadana	1	0	1	1	1	0

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de la Memòria de Secretaria de l'Ajuntament de Palma

¹¹ El total de 20 i 17 persones responsables de les diferents àrees no coincideix amb el total de persones que detenen la màxima responsabilitat a les regidories d'àrea i les regidories delegades d'àrea —que són 14 i 15, respectivament—; es donen casos en què una mateixa persona queda comptabilitzada més d'una vegada. Les categories utilitzades han estat extretes de l'estudi de la FEMP; per a més informació, vegeu capítol de consideracions metodològiques.

PLA D'IGUALTAT ENTRE DONES I HOMES

Distribució per sexes de les àrees de responsabilitat de l'Ajuntament de Palma. Legislatures 2003-2007 i 2007-2011				
	Leg. 2003-2007		Leg. 2007-2011	
	Homes	Dones	Homes	Dones
Economia i hisenda	100%	0%	100%	0%
Règim intern	67%	33%	75%	25%
Medi ambient	0%	100%	0%	100%
Urbanisme i obres públiques	75%	25%	67%	33%
Educació, cultura, esports i joventut	100%	0%	33%	67%
Promoció econòmica i treball	33%	67%	0%	100%
Serveis socials i salut	0%	100%	50%	50%
Igualtat, dona	-	-	0%	100%
Participació ciutadana	0%	100%	100%	0%

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de la Memòria de Secretaria de l'Ajuntament de Palma

Les conclusions que s'extreuen d'aquesta distribució són que **a la corporació municipal existeix una segregació horitzontal**, és a dir, que el sexe continua essent un dels criteris fonamentals en l'assignació de càrrecs i responsabilitats a la política municipal. D'altra banda, s'observen certes millores en la consecució d'una situació d'equilibri d'una legislatura a l'altra:

La participació de les dones és major a les àrees de responsabilitat derivades de les funcions que el rol de gènere els atribueix socialment:

- D'una banda, les competències que tenen a veure amb el desenvolupament de polítiques per al seu propi avanç social. És el cas de l'àrea de nova creació corresponent a **igualtat i dona**, assignada a una dona.
- Una altra àrea de competències que una situació de segregació horitzontal sol assignar a una dona és la de **serveis socials i salut**, és a dir, la que té a veure amb la cura i atenció cap als altres. A l'anterior legislatura, aquesta àrea estava representada en un 100% per dones. A l'actual, en canvi, s'ha produït un repartiment equilibrat de responsabilitats entre dones i homes.

Per contra, els homes es mantenen a la majoria d'àrees que tenen major incidència en el manteniment o el canvi de les estructures de poder, configuració d'espais i distribució de recursos a les diferents polítiques:

- **Economia i hisenda:** aquesta àrea, que té un important poder de decisió sobre la distribució pressupostària, està ocupada per homes a les dues legislatures.
- **Règim intern:** és una àrea que implica el control sobre la mateixa organització. Està ocupada majoritàriament per homes. Val a dir que les dones que adquireixen responsabilitats dins règim intern ho fan en àmbits com les relacions institucionals.
- **Urbanisme i obres públiques** és una de les àrees més masculinitzades a la gran majoria de municipis espanyols. La representativitat de les dones en aquesta àrea augmenta lleugerament a l'actual legislatura, en què assoleix un 33%, encara que cal destacar que a la legislatura actual és una dona la que deté el més alt nivell de responsabilitat a l'Àrea d'Urbanisme i Habitatge.

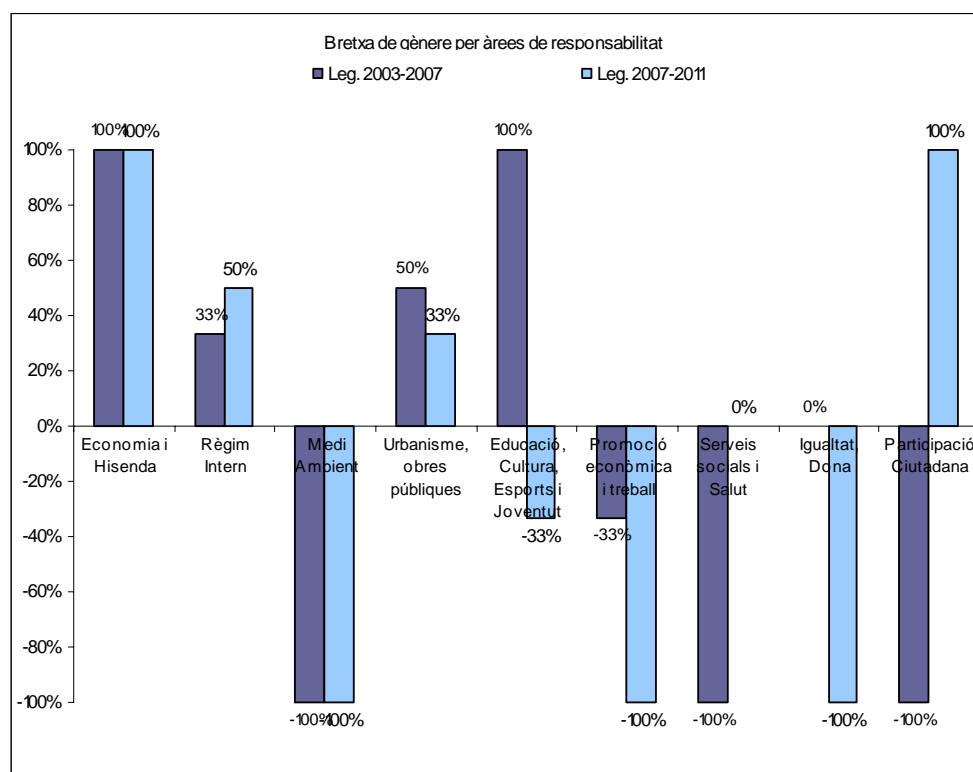
PLA D'IGUALTAT ENTRE DONES I HOMES

- **Participació ciutadana:** aquesta és una àrea que, si bé no és una de les que tenen major pes polític, està ocupada per un home. Aquesta situació es diferencia de la tendència general dels municipis espanyols, on s'aconsegueix un cert equilibri. En el cas concret de la nostra corporació, era a l'anterior legislatura on aquesta àrea era responsabilitat de dones.

Hi ha algunes àrees de competències que registren uns índexs de representativitat femenina força importants i que tradicionalment han estat ocupades per homes:

- **Promoció econòmica i treball:** aquesta àrea, que implica el control sobre els plans de desenvolupament del municipi, ha experimentat un canvi important d'una legislatura a l'altra; ha passat de registrar una presència femenina del 67% a una del 100%.
- **Medi ambient** és una de les àrees en què habitualment són homes els qui ocupen els càrrecs de major responsabilitat. A la nostra corporació, però, és una dona qui deté el poder en ambdues legislatures.
- **Educació, cultura, esports i joventut:** aquesta és una de les àrees que han experimentat una major transformació a la darrera legislatura a tot l'Estat espanyol, on s'ha aconseguit un nivell proper a l'equilibri. A l'Ajuntament de Palma també s'ha observat un important canvi, ja que la presència de dones ha passat de ser completament nul·la a suposar el 67%. Val a dir, però, que les responsabilitats de les dones estan relacionades amb l'educació i la cultura, mentre que les competències relacionades amb els esports es mantenen sota la responsabilitat dels homes.

Per completar l'anàlisi de la distribució de responsabilitats per sexes a les diferents àrees, analitzam la variació de la bretxa de gènere entre les dues legislatures. El gràfic següent mostra aquesta variació i reflecteix amb claredat la **segregació horitzontal que existeix dins l'organització municipal**:

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de la Memòria de Secretaria de l'Ajuntament de Palma

4.4. La presència de la dona als càrrecs electes dels partits polítics

Per completar l'anàlisi de la situació de dones i homes a la política local, i atès el paper que tenen els partits polítics com a vehiculadors de la participació política, hem volgut fer una breu referència a la posició de les dones que han estat càrrecs electes a les formacions polítiques amb representació municipal. S'ha de manifestar que, per analitzar de manera exhaustiva la presència de les dones als partits polítics, s'hauria d'anar més enllà dels càrrecs electes, i comprovar la representativitat de les dones a la totalitat de la llista electoral.

Hi ha alguns determinants (canvis de coalicions, noves formacions, etc.) que dificulten l'anàlisi comparativa dels grups polítics entre els dos períodes legislatius, però sí es pot observar com les agrupacions polítiques que s'han mantingut a les dues legislatures han capgirat la distribució entre homes i dones (PSIB-PSOE, PP); i com les noves agrupacions amb representació a la legislatura 2007-2011 presenten una distribució equilibrada (BLOC, UM). Així doncs, podem afirmar que s'ha produït un **canvi de tendència favorable a la representativitat de la dona entre els càrrecs electes dels partits polítics**.

Organització municipal dels grups municipals de l'Ajuntament de Palma per sexe i grups polítics. Legislatures 2003-07 i 2007-11						
	Leg. 2003-2007			Leg. 2007-20011		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Total	29	16	13	29	13	16
PSIB - PSOE	9	5	4	11	5	6
PP	15	8	7	14	6	8
BLOC	0	0	0	2	1	1
EU-Els Verds	3	2	1	0	0	0
PSM-EM	2	1	1	0	0	0
UM	0	0	0	2	1	1

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de la Memòria de Secretaria de l'Ajuntament de Palma

4.5. Conclusions

De manera semblant a les conclusions de *l'Estudi de l'impacte de la Llei d'igualtat en la representació de dones a l'àmbit de la política local*, realitzat per la FEMP, podem afirmar que **la Llei d'igualtat ha tingut un impacte positiu a la nostra ciutat quant a la presència de dones en la política local**. Les eleccions de l'any 2007 no sols han permès acostar-se a l'equilibri, sinó que l'Ajuntament de Palma ha assolit una situació de paritat: les dones representen el 55% dels càrrecs electes. Palma se situa per damunt de la mitjana de les ciutats espanyoles i de la mitjana dels municipis de les Illes.

La màxima representativitat de l'Ajuntament, la batlia, està ocupada per una dona. Suposa la **consolidació del lideratge femení a la institució**, ja que és la segona legislatura consecutiva en què el càrrec és ocupat per una dona. El lideratge de les dones a algunes de les principals institucions de les Illes (presidències del Consell de Mallorca i del Consell de Menorca, presidència del Parlament de les Illes Balears, l'Ajuntament de Palma mateix) no té una correspondència ni efecte sobre la presència de dones a les batlies de la resta del territori. De fet, les Illes Balears presenten un dels percentatges més baixos de dones batleses de tot l'Estat, sols un 9%. Aquesta situació obre interrogants sobre el manteniment de resistències que impossibiliten l'accés de les dones al poder local i apunta cap a la **persistència del sostre de vidre** a la política municipal de les Illes.

L'Ajuntament de Palma esdevé, per tant, una **institució capdavantera a les Illes Balears** pel que fa a la participació política de les dones. El panorama resultant de les eleccions locals de 2007 ofereix una situació d'absoluta paritat, però el resultat de les eleccions de l'any 2003, si bé no és paritari, suposà un avanç significatiu, fins el punt que conceptualment no es pot parlar de bretxa de gènere.

Increment generalitzat de la presència de dones a totes les categories i als òrgans de govern: a les tinències de batlia, als nomenaments de regidores d'àrea, als càrrecs de portaveus, a les comissions del ple, a les juntes municipals de districte, als organismes autònoms, etc.

Impacte de les mesures de la Llei més enllà del que és prescriptiu i que es visibilitza en l'**assignació de responsabilitats a les dones**, no sols en l'augment de les xifres globals de dones. Al marge de la clara constatació d'avanç, també és cert que continuen desigualtats en determinades estructures jeràrquiques, encara que no podem parlar d'una segregació vertical generalitzada.

Sí que es detecta **una certa incidència del rol de gènere en l'assignació de responsabilitats**, ja que es manté el lideratge masculí en algunes de les àrees municipals amb major poder, com l'Àrea d'Economia i Hisenda. Però l'aspecte més interessant de l'anàlisi és la representativitat femenina en àrees tradicionalment "masculines" i que en la trajectòria municipal havien estat ocupades per homes, com és el cas d'Urbanisme.

Encara que no sigui l'objecte explícit de l'estudi és evident l'impacte positiu en la composició del Ple de la modificació de la **Llei electoral de la Comunitat Autònoma** (2002). La Llei no afectava les corporacions locals, però tingué un ressò a l'opinió pública amb un impacte fins i tot en aquelles formacions polítiques que obertament s'havien oposat a l'alternança de dones i homes com a requisit per a la presentació de candidatures. Correlacionam aquest debat i impacte amb l'increment de la presència de regidores després de les eleccions de 2003, tendència iniciada a les eleccions locals anteriors. Aquest impacte positiu és semblant al que a nivell estatal tingué el debat sobre les quotes.

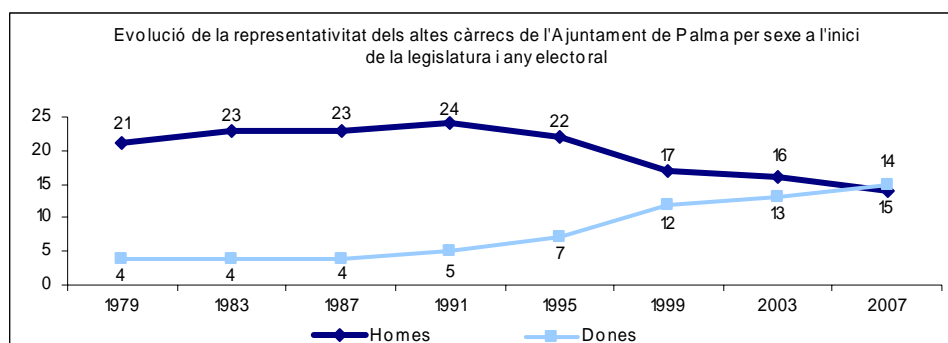

5. Evolució de la representativitat política de les dones a l'Ajuntament de Palma (1979-2009). Trenta anys d'ajuntaments democràtics

5.1. Dades globals

Les primeres eleccions democràtiques als ajuntaments l'abril de 1979 justifiquen per si mateixes la introducció d'aquest capítol. La perspectiva històrica ens permet veure l'evolució de la representativitat de les dones en aquests 30 anys d'ajuntaments democràtics. Tal com s'ha fet en els capítols anteriors les dades analitzades es refereixen únicament a la representativitat institucional, si bé es fa alguna referència a la posició a les llistes electorals de les formacions polítiques des del moment que constitueixen un filtre per a la participació a les institucions.

Des de 1979, s'aprecia una **evolució ascendent del nombre de dones** regidores respecte dels homes regidors i, consegüentment, de l'efectiva representativitat institucional de les dones. La proporció de dones regidores de 1979 ençà s'ha pràcticament triplicat; d'una presència quasi testimonial s'ha passat a una situació d'equilibri i paritat a l'actual legislatura. Cal recordar que a l'Ajuntament constituït sols hi havia quatre dones regidores, Matilde Mulet, Catalina Moragues, Àngela Martín i Margalida Zanoguera. Trenta anys després la representativitat s'ha incrementat; ara són 15 les dones regidores; però més enllà de les dades quantitatives allò significatiu és l'assoliment de la paritat juntament amb l'assumpció de responsabilitats polítiques, la participació en allò que es podria anomenar l'elit política.

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de les memòries de Secretaria de l'Ajuntament de Palma

PLA D'IGUALTAT ENTRE DONES I HOMES

En aquesta evolució de 30 anys d'activitat municipal s'aprecien dos cicles clarament diferenciats. D'una banda, les cinc primeres legislatures (1979/1983, 1983/1987, 1987/1991, 1991/1995 i 1995/1999), que comprenen un període de 20 anys marcats per una subrepresentació i una desigualtat manifesta entre dones i homes i, per altra banda, les tres darreres legislatures (1999/2003, 2003/2007 i 2007/2011), que abracen els 10 anys restants, amb una tendència a l'equilibri en la representació.

A la legislatura constituent (1979) les dones suposaven el 16% del total. Aquest percentatge de representació es manté pràcticament inalterable a les legislatures següents, en què s'aprecien factors de ralentització i de perpetuació dels desequilibris entre homes i dones. Les eleccions municipals de 1995 representen un moment d'inflexió al procés: a l'Ajuntament constituït la proporció de dones ascendeix al 24%. A partir d'aquest any el creixement és constant i comença un important augment de la presència de dones (un 41% l'any 1999 i un 45% l'any 2003), fins arribar a l'actual legislatura, on la representativitat femenina ja és d'un 52%.

La participació política de les dones a l'Ajuntament de Palma no es produeix de forma immediata ni automàtica, sinó que és resultat d'una lenta tendència, en què de forma gradual es van escalant posicions. Les transformacions dels rols socials de les dones a la societat espanyola o l'increment del nivell educatiu no es traduïa en una major participació a l'esfera pública. L'increment de la representativitat femenina a les institucions es produeix per motivacions i factors diversos que indueixen els partits polítics a incrementar o disminuir la presència de dones, com la competició pel vot femení, el grau de competitivitat pels resultats electorals –un major grau de competitivitat entre partits afavoreix la representació femenina–, la ideologia política, la constitució de lobbys feministes, etc.¹²

Encara que no podem anar més enllà en la formulació d'hipòtesis, sí que poden relacionar les tendències detectades a l'Ajuntament de Palma amb l'evolució de la representativitat a altres institucions i amb els debats públics sobre la participació política de les dones:

- A les eleccions al Congrés de Diputats de 1979, la presència femenina no fou superior al 6%, xifra similar a les convocatòries electorals posteriors de 1982 i de 1986, en què la proporció d'escons ocupats per dones fou del 4,57% i del 6,29%.¹³
- La introducció de quotes femenines en les dinàmiques internes d'algunes formacions polítiques: el 1987 la va aprovar el PCE i un any després el PSOE, partit que el 1994 donà un segon impuls a les quotes.
- L'activitat legislativa en el període 1996-2004. El 2002 es presentaren al Congrés dels Diputats tres proposicions de llei per reformar la Llei orgànica del règim electoral general de 1985 (LOREG) per equilibrar la presència d'homes i dones a les llistes. Aquestes proposicions comptaren amb el suport de tota l'oposició, però amb el rebuig del PP, que aleshores ocupava el govern de l'Estat.
- La reforma de la Llei electoral de les Illes Balears: s'aprovà l'alternança en un 50% de candidats de cadascun dels sexes com a requisit per a la presentació de candidatures. La modificació de la llei tingué una resposta contundent amb la presentació de recurs d'inconstitucionalitat.
- Els nomenaments de dones per a tasques de responsabilitat executiva, fins al moment ocupades per homes; aquests nomenaments augmentaren la visibilitat de les dones: Presidència del Congrés o del Senat, Vicepresidència de la Unió Europea, Ministeri de Justícia, Ministeri d'Afers Exteriors.¹⁴

¹² VERGÉ, Tània (2005). *Partits i representació política: les dimensions del canvi en els partits polítics espanyols, 1977-2004*, Madrid: Institut Universitari d'Investigació Ortega i Gasset – Universitat Complutense. Tesi doctoral.

¹³ Dades recollides a *El Pla Estratègic d'Igualtat d'Oportunitats (2008-2011)*, MTAS, Govern d'Espanya.

¹⁴ Fou el Govern d'Aznar el que designà per primera vegada dones per a àrees anteriorment copades per homes.

PLA D'IGUALTAT ENTRE DONES I HOMES

- L'assumpció de la paritat: l'any 2004 es nomenà el primer govern paritari a la història de l'Estat. Al govern de 1984, per exemple, sols hi havia una dona ministra.
- La Llei d'igualtat (3/2007): estableix la participació equilibrada de dones i homes a les candidatures electorals i la presa de decisions com a criteri general d'actuació dels poders públics, i modifica l'LO 5/1985, del règim electoral.

5.2. Representativitat a batlia

Des de l'any 1979 fins l'any 2003 la batlia de l'Ajuntament de Palma sempre havia estat detinguda per homes; a partir de 2003/2004 seran batllesses les que ocuparan aquest càrrec: Catalina Cirer fou la primera batlessa de Palma.

Atès que la persona que accedeix a la batlia és cap de la llista més votada, podem relacionar la presència de dones batllesses amb la presència de dones cap de llista. La importància de les persones caps de llista a unes eleccions municipals és alta, pel caràcter presidencialista de les batlies.¹⁵ Fins a les eleccions de 1999 cap dona havia encapçalat una llista electoral i, per tant, les possibilitats de detenir la màxima representació institucional eren pràcticament nul·les. De nou, la legislatura 1999/2003 marca un canvi clar de tendència: Lila Thomàs (EU) fou la primera dona cap de llista amb representació.

L'encapçalament de llistes electorals per part de dones a les eleccions de 2003 i de 2007 explica que Palma hagi tingut dues batllesses. Hem de recordar com a la darrera convocatòria electoral eren dones les caps de llista de les dues formacions majoritàries. De nou, ens podem remetre a la **consolidació del lideratge femení a les institucions representatives de la nostra comunitat**, com seria l'Ajuntament de Palma, i la confiança en la capacitat de les dones, més enllà del paper decisiu que hagin pogut tenir en l'èxit de les seves candidatures, per la seva popularitat, pel seu prestigi o per la seva capacitat.

5.3. Representativitat en el càrrec de regidor/ra

L'evolució històrica de la representativitat de les dones en el càrrec de regidores segueix unes pautes similars a les que veim per a xifres globals: des de 1979 fins a 1991 la presència de dones es manté entre el 15% i el 18%; **a la legislatura que s'inicia l'any 1995 és quan es comença a donar un increment del percentatge de dones (25%), que no deixarà d'augmentar fins arribar a l'actual situació d'equilibri (50% de dones).**

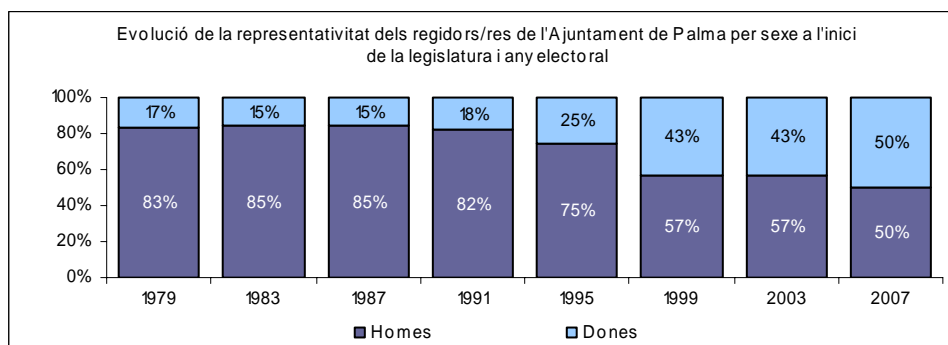
¹⁵ CARRASCO, Cristina (2006). *Estadístiques sota sospita. Proposta de nous indicadors des de l'experiència femenina*. Institut Català de les Dones, Barcelona.

PLA D'IGUALTAT ENTRE DONES I HOMES

Evolució de la representativitat dels regidors/res de l'Ajuntament de Palma per sexe a l'inici de la legislatura i any electoral			
	Total	Homes	Dones
1979	25	25	4
1983	27	23	4
1987	27	23	4
1991	29	24	5
1995	29	22	7
1999	29	17	12
2003	29	16	13
2007	29	14	15

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de les Memòries de Secretaria de l'Ajuntament de Palma

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de les Memòries de Secretaria de l'Ajuntament de Palma

Com ja s'ha assenyalat en altres punts de l'informe, per la proximitat de la institució municipal a la ciutadania, el grau d'exigència en la dedicació, en els horaris i la disponibilitat a un regidor o regidora, càrrec executiu a un ajuntament, no és comparable amb el que es pugui exigir a un càrrec electe al Parlament de les Illes Balears, per exemple. El temps disponible de les dones pot ser un element perquè aquestes puguin decidir si volen participar en activitats públiques, per la càrrega extra de les tasques domèstiques i de cura.

5.4. Representativitat per partits polítics

En primer lloc analitzam la proporció de candidates que els partits han incorporat a les candidatures i, en segon lloc, les posicions que les dones han ocupat a les llistes. Els estudis sobre la participació política femenina coincideixen a afirmar com algunes claus o explicacions de la representació política es troben en les estratègies adoptades pels partits en l'elaboració de les llistes, per ser la selecció de candidatures allò que determina la configuració de les institucions polítiques.

PLA D'IGUALTAT ENTRE DONES I HOMES

Representació desagregada per sexe, partit polític i legislatura														
	PP/GP/ AP		PSIB/ PSOE		PCIB/ EU		PSM		UCD/ CDS		BLOC		UM	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
1979/1983			9	1	1	1			11	2				
1983/1987	10	1	11	3	0	0			0	0			2	0
1987/1991	9	1	9	3					3	0			2	0
1991/1995	14	3	8	2			2	0						
1995/1999	11	4	6	2	2	1	3	0						
1999/ 2003	9	6	5	3	1	1	2	1						
2003/ 2004	8	7	5	4	2	1	1	1					1	0
2007/ 2011	7	7	6	5							1	1	1	1

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de les Memòries de Secretaria de l'Ajuntament de Palma

Representació desagregada per sexe, partit polític i legislatura														
	PP/GP/ AP		PSIB/ PSOE		PCIB/ EU		PSM		UCD/ CDS		BLOC		UM	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
1979/1983			90%	10%	50%	50%			85%	15%				
1983/1987	91%	9%	80%	20%									100%	0%
1987/1991	90%	10%	75%	25%					100%	0%			100%	0%
1991/1995	82%	18%	80%	20%			100%	0%						
1995/1999	73%	27%	75%	25%	67%	33%	100%	0%						
1999/ 2003	60%	40%	62%	38%	50%	50%	67%	33%						
2003/ 2004	53%	47%	56%	44%	77%	33%	50%	50%					100%	0%
2007/ 2011	50%	50%	55%	45%							50%	50%	50%	50%

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de les Memòries de Secretaria de l'Ajuntament de Palma

En xifres absolutes, el PP és el partit que més dones regidores ha reclutat en el període analitzat, però **és el PCIB/EU la formació política que en major proporció ha presentat dones en els llocs superiors de les llistes, amb un 40% de regidores**. Si comparem el comportament de les dues formacions amb major aportació de càrrecs electes al període 1979-2009 i en percentatges globals, **PP i PSOE apareixen igualats, amb un 30% i 29% de dones regidores respecte al d'homes regidors**¹⁶.

On s'aprecien diferències substantives i discrepàncies entre els partits és al procés d'incorporació de dones a les candidatures. Al PP el procés de major participació de les dones es dona a partir de 1999, moment en què quasi es dobla el percentatge de representació, i en què s'assumeixen responsabilitats de govern. **A les primeres legislatures la presència de regidores a les llistes conservadores és testimonial i de clara infra-representació**, tal com indiquen els percentatges: un 9% el 1983, un 10% el 1987, un 17% el 1991 i, en major mesura, la posició de les dones a les llistes electorals. La proporció de dones a les candidatures del PP és inferior a la de les formacions d'esquerra, però fins i tot inferior a la de la UCD de la legislatura constituent, amb un 15% de dones regidores.

¹⁶ A la legislatura constituent AP no obtingué representació.

PLA D'IGUALTAT ENTRE DONES I HOMES

En el PSIB-PSOE la presència de dones és una constant des de la primera convocatòria. En cap de les legislatures la proporció de dones regidores és inferior al 20%, amb oscil·lacions (legislatures 1991/1995 i 1995/1999) que es relacionen directament amb els resultats electorals. La tendència a un major equilibri en el reclutament de dones per part del PSOE s'ha d'atribuir a l'efecte de mesures d'acció positiva com les quotes, encara que tardaren anys a ser respectades als llocs inicials de les llistes.

Aquestes dades confirmen que no existeix un comportament lineal i uniforme respecte de la participació pública de les dones. Les mesures de discriminació positiva no s'han articulades en el pensament polític del PP, que defensa com a criteris d'elecció el mèrit individual i les capacitats personals.¹⁷

5.5. Les posicions a les llistes electorals i el nivell de consolidació

La ubicació de les candidates a les llistes electorals és determinant en la capacitat d'influència; així, les classificacions solen discriminar el percentatge de dones a llocs segurs o de sortida amb el percentatge de dones a la primera meitat de la llista. Un altre exemple que el procés de participació de les dones no ha estat un procés lineal és la referència següent: a la legislatura 1979/1983 dues dones ocupaven la segona posició a les llistes electorals de les formacions polítiques; percentualment, la meitat de la representació femenina, i no serà fins a la cinquena legislatura (1999/2003) en què de nou una dona apareix al segon lloc de la llista, ja que tradicionalment són les dones les que havien anat ocupant els llocs més allunyats.

Tal com havíem apuntat a l'anàlisi de l'evolució general de la representativitat, la legislatura 1999/2003 marca l'inici de canvi de cicle, també a la formació conservadora. Al període comprès entre 1979 i 1999, el PP no havia situat cap dona als 5 primers llocs de la llista:

- A 1983 la primera i única dona regidora ocupava el lloc novè, posició que no millora a la següent convocatòria –l'única regidora conservadora ocupa el lloc desè.
- A la legislatura 1991/1995 augmenta la proporció de dones però totes apareixen per davall del desè lloc.
- La legislatura 1999-2003 suposa un punt d'inflexió; s'incrementa substancialment el percentatge de dones regidores així com la seva capacitat d'influència, ja que se situen dones als primers llocs de la llista.
- Des de 1999, a les llistes electorals del PP les dones han ocupat el segon lloc, fins i tot quan la cap de llista ha estat una dona.¹⁸

L'evolució en el comportament experimentat pel PSOE ha estat diferent. La presència de dones regidores ha estat més constant, encara que no sempre ha seguit una trajectòria ascendent.

- La primera i única dona regidora del PSOE a la legislatura constituent ocupava el setè lloc.
- A partir de 1983 a totes les convocatòries següents trobam regidores als 5 primers llocs de la llista, excepte a la convocatòria de 1991, en què les dones retrocedeixen en influència i resten per davall de la cinquena posició.
- A la convocatòria electoral de 2003 el PSOE presentà per primera vegada una llista paritària.

¹⁷ VERGÉ, Tània, *op. cit.*

¹⁸ El primer govern d'Aznar s'inicia en el 1996.

PLA D'IGUALTAT ENTRE DONES I HOMES

Posició a les llistes electorals per sexe, partit polític i legislatura												
	PP/GP/ AP				PSIB/PSOE				PCIB/ EU			
	1a	2a	3a - 5a	> 5a	1ª	2a	3a - 5a	> 5a	1a	2a	3a - 5a	> 5a
1979/1983								1		1		
1983/1987				1			1	1				
1987/1991				1			1	2				
1991/1995								2				
1995/1999				2			1	1			1	
1999/ 2003		1		2			1	2	1			
2003/ 2004	1	1									1	
2007/ 2011	1	1			1	1						

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de les Memòries de Secretaria de l'Ajuntament de Palma

Un altre indicador de la capacitat d'influència de les dones és el nivell de consolidació, juntament amb l'assignació de responsabilitats polítiques o segregació horitzontal, que no hem estudiat en aquesta part de l'anàlisi. Les dones regidores han repetit en disset ocasions, i s'aprecia un major nivell de consolidació en els darrers 10 anys.

5.6. Anàlisi comparada entre la legislatura constituent (1979-2003) i la legislatura actual (2007-2011)

L'anàlisi evolutiva de la presència de dones entre ambdues corporacions municipals presenta un obstacle metodològic bàsic, i no és altre que els canvis en la composició i la nomenclatura dels mateixos partits.

La taula següent compara la distribució per sexes a les llistes electorals de la legislatura de 1979 i la de 2007, i **s'aprecia el salt qualitatiu i quantitatiu que suposa passar d'una situació d'infrarepresentació a una de paritat**. Val a dir, però, que d'aquestes quatre dones n'hi va haver dues que se situaren al segon lloc de les llistes: una pertanyent al PCIB i, l'altra, a la UCD; les altres dues quedaren a la setena posició (PSOE) i a la dotzena (UCD).

Pel que fa a la legislatura de 2007, veim que per al conjunt de les llistes electorals dels partits polítics l'any 2007, de les 14 persones que figuren entre les cinc primeres posicions, es registra un percentatge del 57% de dones. Cal tenir en compte que les eleccions locals de maig de 2007 es varen produir quan ja havia entrat en vigor la Llei d'igualtat.

PLA D'IGUALTAT ENTRE DONES I HOMES

Representativitat dels alts càrrecs de l'Ajuntament de Palma per sexe a l'inici de la legislatura; posició a la llista del partit polític a la legislatura 1979 i 2007						
	Any 1979			Any 2007		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Total	25	21	4	29	14	15
1 lloc	3	3	0	4	2	2
2 lloc	3	1	2	4	1	3
3 lloc	2	2	0	2	1	1
4 lloc	2	2	0	2	2	0
5 lloc	2	2	0	2	0	2
6 lloc	2	2	0	2	1	1
7 lloc	2	1	1	2	0	2
8 lloc	2	2	0	2	2	0
9 lloc	2	2	0	2	0	2
10 lloc	2	2	0	2	2	0
11 lloc	1	1	0	2	1	1
12 lloc	1	0	1	1	1	0
13 lloc	1	1	0	1	0	1
14 lloc	0	0	0	1	1	0

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de les Memòries de Secretaria de l'Ajuntament de Palma

5.7. Conclusions

Des de 1979 s'aprecia una **evolució ascendent del nombre de dones** regidores respecte dels homes regidors i, consegüentment, de l'efectiva representativitat institucional de les dones: d'una presència quasi testimonial s'ha passat a un situació d'equilibri i paritat a l'actual legislatura.

En aquesta evolució de 30 anys d'activitat municipal s'aprecien dos cicles clarament diferenciats. D'una banda les cinc primeres legislatures, que comprenen un període de 20 anys, marcats per una subrepresentació i desigualtat manifesta entre dones i homes i, de l'altra banda, les tres darreres legislatures, que abracen els 10 anys restants, amb una tendència a l'equilibri en la representació.

La participació política de les dones a l'Ajuntament de Palma no es produeix de forma immediata ni automàtica, sinó que és resultat d'una lenta tendència, en què de forma gradual es van escalant posicions.

Consolidació del lideratge femení a l'Ajuntament de Palma, on ja a les eleccions de 1999 una dona encapçalà una llista electoral, i on des de 2003 han estat dones les que han ocupat el càrrec de batlia.

L'evolució històrica de la representativitat de les dones en el càrrec de regidores segueix unes pautes similars a les que veim per a xifres globals: des de 1979 fins a 1991 la presència de dones es manté entre el 15% i el 18%; **a la legislatura que s'inicia l'any 1995 és quan es comença a donar un increment del percentatge de dones (25%), que no deixarà d'augmentar fins arribar a l'actual situació d'equilibri (50% de dones).**

Pel que fa a la representativitat política de les dones en els principals partits polítics municipals, és el PCIB/EU la formació política que en major proporció ha presentat dones en els llocs superiors de les llistes. D'altra banda, s'aprecien **importants diferències en el procés d'incorporació de dones a les candidatures**: a les primeres legislatures la presència de regidores a les llistes conservadores és testimonial i de clara infrarepresentació; al PSIB-PSOE, en canvi, la presència de dones és una constatació des de la primera convocatòria.

En resum, l'anàlisi comparada entre la primera legislatura democràtica de l'Ajuntament de Palma (1979-1982) i la darrera (2007-2011), mostra **el salt qualitatiu i quantitatiu que suposa passar d'una situació d'infrarepresentació a una de paritat.**

6. Glossari

A continuació es defineixen alguns dels conceptes bàsics relacionats amb el principi d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes. L'elaboració d'aquest glossari s'ha realitzat a partir de diverses fonts bibliogràfiques, així com de diferents referents normatius.¹⁹

Acció positiva: concepte que sorgeix als Estats Units a la dècada dels 60 com a part de les estratègies posades en marxa pels governs per lluitar contra les desigualtats, fonamentalment de caràcter laboral, que sofrien diferents col·lectius per raó del seu sexe, origen, religió, etc. El Comitè per a la Igualtat entre Dones i Homes del Consell d'Europa defineix aquest concepte com les "estratègies destinades a establir la igualtat d'oportunitats per mitjà de mesures que permetin contrastar o corregir les discriminacions que són el resultat de pràctiques o sistemes socials."

Apoderament de les dones: concepte que es va utilitzar per primer cop a la Conferència Mundial de les Dones a Beijing (1995) per referir-se a l'augment de la participació de les dones als processos de presa de decisions i accés al poder. Actualment aquesta expressió suposa també una altra dimensió: la presa de consciència del poder que individualment i col·lectiva detenen les dones i que té a veure amb la recuperació de la pròpia dignitat de les dones com a persones.

Bretxa de gènere: diferència entre les taxes masculina i femenina en la categoria d'una variable. Fa referència a les diferents posicions d'homes i dones i la desigual distribució de recursos, accessos i poder en un determinat context.

Estereotip de gènere: conjunt d'actituds, de clixés, de concepcions, d'opinions o d'imatges convencionals, simplificades, generalitzades i moltes vegades equivocades, que adjudiquen característiques, capacitats i comportaments a les dones i als homes. Són simplistes i uniformitzen les persones.

Gènere: construcció cultural i social que defineix les diferents característiques emocionals, afectives, intel·lectuals i els comportaments que cada societat assigna com a *propis* i *naturals* a homes i dones. En definitiva, el gènere i, en conseqüència, les relacions de gènere, són "construccions socials" que varien d'una societat a l'altra i d'uns temps a altres i que, per tant, són susceptibles de modificació, de reinterpretació i de reconstrucció.

Igualtat de gènere: concepte que defensa que tots els éssers humans són lliures de desenvolupar les seves habilitats personals i prendre decisions sense limitacions per raons de gènere, i que els diferents comportaments, aspiracions i necessitats de dones i homes són igualment considerats, valorats i afavorits.

Igualtat d'oportunitats entre dones i homes: absència d'obstacles o barreres per raó de sexe en la participació econòmica, política, cultural i social.

¹⁹ Les principals fonts utilitzades en l'elaboració d'aquest glossari han estat: MARTÍNEZ COSTA, CARME; CALVET PUIG, M. DOLORS; LUSA GARCÍA, AMAIA; TURA SOLVAS, MARTA (2007). *Guia per al disseny i per a la implantació d'un pla d'igualtat d'oportunitats als ajuntaments*, Institut Català de les Dones, Barcelona; *Palabras para la igualdad*, editat per Biblioteca Básica Vecinal; i la Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, d'igualtat efectiva entre dones i homes.

PLA D'IGUALTAT ENTRE DONES I HOMES

Igualtat de tracte entre dones i homes: absència de tota discriminació per raó de sexe, tant directa com indirecta.

Paritat: equitat en la representació d'ambdós sexes. En termes generals, es considera paritària la presència mínima del 40% de cada sexe.

Pla d'igualtat d'oportunitats: estratègia empresarial destinada a assolir la igualtat real entre dones i homes al treball, que elimina els estereotips, les actituds i els obstacles que dificulten a les dones accedir a determinades professions i determinats llocs de treball en igualtat de condicions que els homes, i promou mesures que afavoreixin la incorporació, la permanència i el desenvolupament de la seva carrera professional, per obtenir una participació equilibrada de dones i homes en totes les ocupacions i en tots els nivells de responsabilitat.

Quota: proporció donada o part de llocs, escons o recursos que han de ser atribuïts a un col·lectiu específic, generalment seguint certes normes o criteris, amb la qual es pretén corregir un desequilibri anterior, generalment en posicions de presa de decisions o a l'accés a oportunitats de formació o a llocs de feina.

Segregació: separar entre si persones sobre la base de les seves diferències, i assignar-los estatus socials o legislatius diferenciats i de diferents nivells.

Segregació vertical: concentració a determinats llocs de treball, que en el cas de les dones generalment es caracteritzen perquè el valor associat i la remuneració són menors. Fa referència a les desigualtats en l'accés de les dones als llocs de major poder de decisió.

Segregació horitzontal: concentració en determinades ocupacions, que en el cas de les dones generalment es caracteritzen perquè el valor associat i la remuneració són menors. Fa referència a les conseqüències que el rol de gènere té en la producció i reproducció de les desigualtats entre dones i homes als espais de presa de decisions.

Sexe: atribut innat de les persones determinat per la naturalesa que estableix diferències físiques, biològiques i anatòmiques entre dones i homes. El sexe classifica les persones pel seu potencial en la reproducció sexual.

Sostre de vidre: barrera invisible que es troben les dones en un moment determinat en el seu desenvolupament professional, de manera que una vegada arribat a aquest punt molt poques dones franquegen aquesta barrera, i la majoria estanquen la seva carrera professional. Les causes d'aquest estancament provenen en la seva major part dels prejudicis empresarials sobre la capacitat de les dones per ocupar llocs de responsabilitat, així com sobre la seva disponibilitat laboral lligada a la maternitat i a les responsabilitats familiars i domèstiques, activitats que solen coincidir amb les fases d'itinerari professional lligades a la promoció professional.

Transversalitat de gènere (*mainstreaming*): El grup de persones expertes del Consell d'Europa la defineix com l'organització, la millora, el desenvolupament i l'avaluació dels processos polítics, de manera que els actors involucrats normalment en l'adopció de mesures polítiques incorporin una perspectiva d'igualtat de gènere a totes les polítiques, a tots els nivells i a totes les etapes.

7. Annexos

7.1. L'impacte de la Llei d'igualtat. Taula resum de dades

A continuació presentam una taula resum que recull les principals dades resultants de l'anàlisi comparada de la representativitat política de les dones a les legislatures 2003-2007 i 2007-2011.

Representativitat política de la dona. Legislatures 2003-2007 i 2007-2011. Taula resum de dades		
	2003-2007	2007-2011
Corporació municipal: % homes / % dones		
Palma	55% H / 45% D	45% H / 55% D
>300.000 hab.	62% H / 38% D	55,5% H / 44,5% D
Illes Balears	70% H / 30% D	65% H / 35% D
Corporació municipal: var. 2003 / 2007		
Palma	creix. + 10pt.	
>300.000 hab.	creix. + 6pt.	
Illes Balears	creix. + 5pt	
Corporació municipal: bretxa de gènere		
Palma	b. 10pt.	b. -10pt.
>300.000 hab.	b. 24pt.	b. 11pt.
Illes Balears	b. 40pt.	b. 30pt.
Corporació municipal: grau de desequilibri de gènere		
Palma	Paritat	Paritat
>300.000 hab.	Baix	Paritat
Illes Balears	Alt	Mitjà-Alt
Batlia: percentatge de dones		
Palma	100%	100%
>300.000 hab.	31%	15%
Illes Balears	9%	9%
Tinència de batlia: percentatge de dones		
Palma	37%	50%
>300.000 hab.	-	-
Illes Balears	28%	37%
Regidoria d'àrea i regidoria delegada: percentatge de dones		
Palma	38%	44%
Comissions del Ple: percentatge de dones		
Palma	35%	40%
Districtes: percentatge de dones		
Palma	53%	55%
Consells d'àrea: percentatge de dones		
Palma	67%	67%

PLA D'IGUALTAT ENTRE DONES I HOMES

Representativitat política de la dona. Legislatures 2003-2007 i 2007-2011. Taula resum de dades		
	2003-2007	2007-2011
Organismes autònoms: percentatge de dones		
Palma	22%	41%
Representacions municipals: percentatge de dones		
Palma	22%	41%

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de la Memòria de Secretaria de l'Ajuntament de Palma i de la FEMP

7.2. Les dones regidores en 30 anys d'ajuntaments democràtics

A continuació apareixen ressenyades nominalment totes les dones regidores en el període comprès entre 1979 i 2009, independentment que hagin completat una legislatura.

Regidores de l'Ajuntament de Palma 1979- 007				
Legislatura	Batlia	Regidora	Partit polític	Lloc a la llista
1979-1983	Ramon Aguiló Munar (PSOE)	Àngela Martín Chinchilla	PSOE	7
		Matilde Mulet Anguera	UCD	2
		Margarita Zanoguera Lull	UCD	12
		Araceli Matas Rosselló *	PCIB	-
		Catalina Moragues	PCIB	2
1983-1987	Ramon Aguiló Munar (PSOE)	Marta Llompарт Cassañes	PSOE	4
		Betlem Aguiló Regla	PSOE	9
		Joana A. Gual Frau	PSOE	13
		M. Antonia Oliver Pardo	GP	9
1987-1991	Ramon Aguiló Munar (PSOE)	Marta Llompарт Cassañes	PSOE	4
		Joana A. Gual Frau	PSOE	6
		M. Pilar Bucés Aguado	PSOE	9
		Margarita Femenias Server	AP-PL	10
1991-1995	Joan Fageda Aubert (PP)	Carme Sagrado Mezquita	PP	13
		Celia Jiménez Higuera	PP	14
		Magdalena Bosch Manlleu	PP	16
		Miquela Lull Sarraide	PSOE	6
		Betlem Aguiló Regla	PSOE	7
1995-1999	Joan Fageda Aubert (PP)	Maria Crespo Ferrer	PP	7
		Carme Feliu Álvarez	PP	8
		Francisca Pol Cabrer	PP	12
		Carme Sagrado Mezquita	PP	14
		Esperanza Quintana	PSOE	3
		M. Antonia Cardosa Urda	PSOE	6
		M. Isabel Almanso Salvado*	IU	-
		M. Magdalena Tugores Batista	IU	3

PLA D'IGUALTAT ENTRE DONES I HOMES

Regidores de l'Ajuntament de Palma 1979- 007				
Legislatura	Batlia	Regidora	Partit polític	Lloc a la llista
1999-2003	Joan Fageda Aubert (PP)	Carme Feliu Álvarez	PP	2
		Maria Crespo Ferrer	PP	6
		M. Lys Riera Borrego	PP	10
		M. Antonia Carrasco Martí	PP	11
		M. José Frau Marí	PP	12
		M. Teresa Jiménez García	PP	15
		Misericordia Ramon Sampere	PSIB-PSOE	2
		M. Rosa Marqués Marcos*	PSIB-PSOE	-
		M. Antonia Ferrari Planas	PSIB-PSOE	6
		Virginia Abraham Orte	PSIB-PSOE	8
		Maria Costa Genovard	PSM	2
		Caterina Canyelles Marqués*	PSM	-
		Margalida Thomàs Andreu	EU	1
2003-2007	Catalina Cirer Adrover (PP)	Francisca Bennàsar Tous	PP	2
		M. Teresa Jiménez García	PP	6
		Begoña Moragues Escudero*	PP	-
		Catalina Terrassa Crespí	PP	8
		Margalida Ferrando Barceló	PP	10
		M. José Frau Marí	PP	11
		Marina Sans Barrueco	PP	15
		Isabel Oliver Sagrera	PSIB-PSOE	2
		M. Cristina Ferrer González*	PSIB-PSOE	-
		Virginia Abraham Orte	PSIB-PSOE	4
		M. Rosa Marqués Marco	PSIB-PSOE	6
		Iciar M. Miranda	PSIB-PSOE	8
		Jacqueline Raynaud*	PSIB-PSOE	-
		M. Soledad Fernández Barrero	EU-Els Verds	3
		Aina Gelabert Ginard*	PSM	-
		Maria Costa Genovard	PSM	2
2007-2011	Aina Calvo Sastre (PSOE)	Joana M. Borràs Bosch	PSOE	3
		Begoña Sánchez Muñoz	PSOE	5
		M. Cristina Ferrer González	PSOE	7
		M. Isabel González Carrasco	PSOE	9
		Miriam Muñoz Resta	PSOE	11
		Cristina Cerdó Capellà	UM	2
		Fernanda M. Ramon Tous	BLOC	2
		Catalina Cirer Adrover	PP	1
		Francisca Bennàsar Tous	PP	2
		Lourdes Bosch Acarreta	PP	5
		Margalida Ferrando Barceló	PP	6
		Marina Sans Barrueco	PP	7
		Sandra Fernández Herranz*	PP	-

PLA D'IGUALTAT ENTRE DONES I HOMES

Regidores de l'Ajuntament de Palma 1979- 007				
Legislatura	Batlia	Regidora	Partit polític	Lloc a la llista
		Catalina Terrassa Crespí	PP	9
		Ana Ferriol Font	PP	13

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de la Memòria de Secretaria de l'Ajuntament de Palma.

* Regidores que s'incorporaren durant la legislatura.

7.3. Les primeres dones

A continuació ressenyem les biografies de dones que, al llarg de la història, han estat les primeres en ocupar un càrrec polític d'especial rellevància.²⁰

Matilde Mulet Anguera

Matilde Mulet fou una de les primeres regidores a l'Ajuntament de Palma a la legislatura 1979-1982.

Matilde Mulet (Palma 1927) realitzà estudis de Magisteri i inicià Filosofia i Lletres a la Universitat de València. La major part de la seva vida laboral fou desenvolupada al Banc de Santander.

Al llarg de la seva vida ha participat en multitud de projectes culturals i socials, entre els quals podem destacar que va ser membre fundadora de la Germandat de Donants de Sang de Mallorca, on desenvolupà una important tasca de sensibilització. També fou directora del Cercle Cultural Medina de Palma i responsable de l'Àrea Cultural del Teatre Principal, anys en els quals va impulsar nombroses activitats artístiques i culturals.

La seva vocació i el seu compromís foren probablement les raons per les quals acceptà quan l'any 1979 li proposaren presentar-se a les eleccions municipals pel grup UCD. Mulet ho va veure com una oportunitat per poder treballar per a les persones, ja que, com comenta ella mateixa, "el millor de la política municipal és la proximitat amb la gent".

Formà part com a regidora del primer consistori municipal entre els anys 1979 i 1982. Principalment desenvolupà tasques relacionades amb l'àmbit cultural, encara que també participà puntualment en altres àrees com la de foment.

Conscient que feia història, Mulet no se sentia estranya en un consistori on la majoria dels seus membres eren homes. La seva extensa experiència l'havia fet "acostumar-se a treballar entre homes". En general, l'ambient de treball amb els companys masculins era bo i, encara que en una ocasió en què la proposaren per a un càrrec de responsabilitat va haver de sentir dir el comentari "ses dones, a sa cuina", assegura que aquest fet ser un fet aïllat.

Personalment no visqué amb especial dificultat la gestió dels temps laboral, familiar i personal i, si bé recorda haver de posar-se a preparar el dinar per a l'endemà a les dues de la matinada –hora en què arribava a casa després d'un dia replet d'activitats–, no ho va viure com un sacrifici, ja que "la movia la passió pel que feia".

Mulet atribueix l'actual presència de les dones en llocs de responsabilitat tant a l'impacte de les reformes legislatives com a l'accés generalitzat de les dones a l'educació, ja que la seva millor preparació acadèmica contribueix a fomentar la igualtat d'oportunitats. També destaca la importància del canvi de rol masculí, ja que cada cop hi ha més homes que assumeixen com a pròpies les tasques domèstiques. Aquells primers anys no varen ser fàcils; en paraules seves: **"allò més difícil és començar, les generacions futures ja no es trobaran amb els mateixos problemes"**.

²⁰ En alguns casos, la informació s'ha aconseguit mitjançant entrevistes personals; en d'altres, s'han utilitzat fonts documentals com ara la *Gran Enciclopèdia de Mallorca* o les pàgines web oficials dels partits polítics.

Margarita Zanoguera Llull

Margarita Zanoguera fou una de les primeres regidores a l'Ajuntament de Palma a la legislatura 1979-1982.

Zanoguera (Palma, 1953) desenvolupà una intensa activitat pública relacionada amb l'àrea de joventut, sobretot des de la secció de Joventuts d'UCD, partit del qual va ser militant. La proposta de formar part de les llistes electorals per UCD li arribà de la mà de Maximilà Morales. Acceptar aquest nou repte, entre altres causes, li suposà renunciar a acabar amb els estudis de Dret que havia iniciat a la Universitat de les Illes Balears.

Fou regidora durant els quatre anys de legislatura (1979-1982). Li foren assignades responsabilitats en les àrees d'obres, i els cossos de bombers i policia. Després de la desaparició del partit, va decidir deixar el món de la política i reprendre l'activitat professional en el sector privat, en els camps de la publicitat i el negoci immobiliari.

Recorda l'ambient que es vivia al voltant de les eleccions de 1979 com una època molt intensa, que es vivia amb tanta il·lusió com incertesa, conscients d'estar vivint un moment històric.

Respecte a les dificultats per conciliar la seva vida professional i familiar, Zanoguera no n'ha tingut especialment, encara que entén que els horaris rígids dificulten moltíssim la conciliació.

Durant els anys que participà en la política local, la societat palmesana reconeix que, encara que no va viure directament situacions o actituds discriminatòries pel fet de ser dona, el masclisme existia. A tall d'anècdota, recorda com, fruit d'una disputa política de la qual en va sortir guanyadora, el comentari per part d'alguns polítics era "però és que Margarita no és una dona". Zanoguera no només era una política capacitada i eficient, sinó que a més a més havia de demostrar-ho.

La diferència entre aquells primers anys de democràcia i l'actualitat respecte de la participació política de les dones és, en paraules seves "brutal". Es manifesta molt satisfeta pel fet que a l'Ajuntament de Palma hi hagi una dona batllessa, encara que reconeix que hi ha molt terreny per recórrer. Entén que l'existència de mesures com ara les quotes són necessàries, però han de ser mesures provisionals. S'ha de seguir treballant per què les dones puguin accedir al poder polític en igualtat d'oportunitats. El problema no està en si les dones estan o no preparades, que ho estan, sinó en lluitar per què es treguin l'etiqueta de dones "florero". Com ella mateixa diu, **"les dones han de defensar la seva dignitat"**.

Catalina Moragues

Catalina Moragues fou una de les primeres regidores a l'Ajuntament de Palma a la legislatura 1979-1982.

Catalina Moragues (Alaró, 1951) realitzà estudis de Dret a la Universitat de Valladolid. Inicià la seva activitat professional com a advocada laboralista, i exercí també com a professora durant tres anys a la Facultat de Dret de les Illes Balears, quan la Universitat era una secció delegada de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Militant del Partit Comunista de les Illes Balears, l'any 1979 es presentà a les eleccions municipals i fou designada regidora, moguda per una ferma voluntat de lluita en favor de la llibertat i la democràcia.

Ocupà el càrrec de regidora durant un any i mig. Dimití l'any 1981 i es donà de baixa del partit, reprenent la seva ocupació com a advocada. Ingressà a la carrera judicial l'any 1989, essent actualment jutgessa a l'Audiència Provincial.

Dins l'organigrama de la corporació municipal ocupà el càrrec de Tinent de Batlle de circulació i transports. Entre les actuacions que desenvolupà, destaquen l'impuls de la primera reglamentació del taxi, de la peatonització de carrers i l'eliminació d'aparcaments de llocs emblemàtics de Palma.

Respecte a la percepció de la discriminació, reconeix que la ideologia masclista dominant de l'època era força visible. Moragues patia a diari una actitud hostil cap a ella, sobretot perquè ella era una dona ocupant una tinença de batllia.

La conciliació de la seva vida familiar i laboral era complicada, i hagués estat impossible sense el suport familiar. A tall d'anècdota, recorda haver assistit a més d'una reunió per les tardes a l'ajuntament amb el seu fill de dos anys.

En opinió de Moragues, la participació política de les dones és ja una realitat, encara que cal continuar treballant en favor de la igualtat d'oportunitats. Per això es mostra totalment a favor de les mesures de discriminació positiva, ja que, com ella mateixa diu, **"no hi ha igualtat si el punt de partida no és el mateix"**.

Ángela Martín Chinchilla

Ángela Martín fou una de les primeres regidores a l'Ajuntament de Palma a la legislatura 1979-1982.

Ángela Martín (Madrid, 1941) visqué la seva joventut a Madrid, on estudià auxiliar d'infermeria i secretariat. Al llarg de la seva vida ha continuat la seva formació com a terapeuta. En arribar a Mallorca, va començar a fer feina a Son Dureta.

Militant del Partit Socialista i membre d'UGT, organització de la qual n'era la Secretaria General de Sanitat, va accedir a formar part de la llista electoral a les eleccions de 1979 encara que, la seva catorzena posició a la llista li feia creure que no sortiria elegida.

Martín recorda els quatre anys en què formà part del consistori municipal com una època molt intensa, sobretot pel gran compromís de treball que suposava ser tinent de batlle i responsable de les àrees de personal, govern interior i població, a més de formar part de la comissió d'educació i parcs infantils.

L'any 1982 decidí deixar la política per poder dedicar més temps a la cura de les seves tres filles. Un any després se n'anà a Barcelona, i repengué la seva ocupació com a psicoterapeuta. Allà hi ha viscut fins fa cinc anys, data en la qual es va jubilar i va tornar a Mallorca.

No té cap dubte en afirmar que, si bé el tracte rebut pels seus companys va ser sempre de suport i respecte, en aquella època hi havia una mentalitat masculista. Més i tot pel fet que ella era, més enllà d'una dona membre d'un consistori municipal, una tinent de batlle que era cap d'algunes de les àrees més influents del consistori. La sensació que aquest ambient li produïa era d'haver de demostrar constanment la seva valia, ja que, com ella mateixa afirma, "la miraven amb lupa".

Manifesta la seva satisfacció de que actualment hi hagi una dona batlessa i, encara que s'ha millorat moltíssim respecte d'aquella època, **"estem en el camí, però encara queda"**.

Catalina Cirer Adrover

Catalina Cirer, del Partit Popular, es va convertir l'any 2003 en la primera dona batlessa de l'Ajuntament de Palma.

Va néixer en 1963 a Palma. Es va llicenciar en Ciències Empresarials a la Universitat d'Educació a Distància – UNED– (1988). S'inicià en la política a les Joventuts d'Unió de Centre Democràtic –UCD–. Després s'incorporà al Partit Demòcrata Popular –PDP– i, cap al 1989, al Partit Popular –PP–.

El 1993, va esser nomenada consellera de governació del Govern Balear. El 1997 fou nomenada delegada del Govern a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, càrrec que va abandonar per a presentar-se a les eleccions municipals de 2003. Catalina Cirer es va convertir en **la primera dona batlessa** de l'Ajuntament de Palma, en relleu de Joan Fageda.

Al juny de 2007 va guanyar les eleccions municipals Aina Calvo (PSOE), pel que Catalina Cirer deixa el càrrec i passà a l'oposició.

Margalida Thomàs Andreu

Margalida Thomàs fou la primera dona cap de llista d'un partit polític a unes eleccions municipals (1999), essent, per tant, la primera dona amb possibilitats de ser batlessa de l'Ajuntament de Palma.

Nascuda a Palma l'any 1951. Es llicencià en Filologia catalana a la Universitat de les Illes Balears –UIB– (1978). Militant del Partit Comunista d'Espanya –PCE– des de 1972, el 1977 fou candidata al Congrés per les Balears. L'any 1992 es va convertir en secretària de la Federació d'Ensenyament de Comissions Obreres de les Illes Balears. El 1995, va ser elegida diputada del Parlament de les Illes Balears per Esquerra Unida –EU–, càrrec que ocupà fins al 1999. Del 1999 al 2003 va ser regidora de l'Ajuntament de Palma. Actualment, és la directora l'Institut Balear de la Dona, organisme dependent de la Conselleria d'Afers Socials, Promoció i Immigració del Govern Balear.

Maria Antònia Munar Riutort

Maria Antònia Munar i Riutort va ser la primera dona batlessa a les Illes Balears, quan a les primeres eleccions municipals de 1979 assolí la batllia del municipi de Costitx.

Nascuda el 1955 a Barcelona. Es llicencià en dret per la Universitat de les Illes Balears (1981) i s'hi doctorà (1993) amb la tesi *El batle de la ciutat i regne de Mallorca*. Durant la transició democràtica s'incorporà a la Unió de Centre Democràtic –UCD– i a les primeres eleccions democràtiques de 1979 fou elegida **batlessa de Costitx**.

El 1982, impulsà la creació de la Mancomunitat del Pla de Mallorca, que presidí entre 1982 i 1984. Quan el 1982 va desaparèixer la UCD, l'aleshores líder del partit Jeroní Albertí va fundar, juntament amb Maria Antònia Munar i altres membres destacats del partit, un nou partit de centre-dreta i regionalista, Unió Mallorquina. Va esser elegida diputada del Parlament Balear a les eleccions autonòmiques de 1983. Fou presidenta de la Comissió d'Afers Institucionals i vice-presidenta de la Comissió Parlamentària d'Educació i

PLA D'IGUALTAT ENTRE DONES I HOMES

Cultura del Parlament Balear. A més, com a membre del Consell Insular de Mallorca, fou nomenada **presidenta de la Comissió de Cultura**. A les eleccions municipals i autonòmiques de 1987, fou reelegida batlessa de Costitx i **diputada al Parlament Balear**. A causa del pacte entre el Partit Popular i Unió Mallorquina, el 1992 fou **nomenada consellera de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear**. El 1991, es va presentar a les eleccions autonòmiques i municipals dins la candidatura del Partit Popular-Unió Mallorquina. Fou elegida per quarta vegada batlessa de Costitx i per tercera vegada diputada del Parlament Balear. A més, va esser nomenada novament consellera de Cultura, càrrec que ocupà fins al setembre de 1992. Aquell mateix anys, fou elegida **presidenta d'Unió Mallorquina**, des d'on impulsà la unió del centre nacionalista, que culminà amb la refundació d'Unió Mallorquina (maig de 1993), i la desvinculació del Partit Popular. Va ocupar la presidència del partit fins al 2007.

El 1995 va ser elegida **presidenta del Consell Insular de Mallorca**, gràcies al pacte amb el PSIB-PSOE i el PSM, que es repetí en les eleccions de 1999 (Pacte de Progrés). En les eleccions municipals del 2003 fou reelegida batlessa de Costitx, arran de la nova victòria del PP en les eleccions autonòmiques del mateix dia negocià un pacte amb els populars al Consell de Mallorca. D'aquesta manera, a l'illa es va trencar també el denominat Pacte de Progrés dels anteriors quatre anys, però Munar tornà a ocupar el càrrec de presidenta del Consell.

El Congrés d'Unió Mallorquina la reelegí presidenta al desembre del 2003. Després de les eleccions del 2007, com a resultat d'un nou govern de coalició PSIB-PSOE, UM, el Bloc per Mallorca, Eivissa pel Canvi i PSM-Menorca, Munar es va convertir en la primera dona **presidenta del parlament balear**. Al desembre va cedir la presidència del partit a Miquel Nadal.